(c) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

היום תוספת צבאית מיוחדת: במחנה המקבי

דברי הימים

חדשות העבר

כ׳ בכסלו ג׳תקצ״ז לבריאת העולם
קמ״ח למנין השטרות

CHRONICLES News of the Past 164 B.C.E.

גליון (3)

חָדָשׁ הַקִּנְקָן
אַךְ הַיַּיִן יָשָׁן.

הָעִתּוֹן הַהִסְטוֹרִי
לַגָּדוֹל וְקָטָן.

כל הומר הניתן בעתון שאוב ממקורות היסטוריים. לפי בקשת הקורא, תישלח לו רשימה ביבליוגראפית מפורטת לכל גליון. המערכת רואה בעין יפה תגובות והערות. שגיאות מי יבין, מנסתרות נקני.

הסורים: „צבא ישראל הפר את הסכם שביתת הנשק"

יהודה המקבי שיחרר את ירושלים

הסורים והמתיוונים התבצרו במצודת חקרה שהושמה במצור ע״י החשמונאים

— מאת שליחנו המיוחד במחנה החשמונאים —

מצביא ישראל יהודה המקבי נכנס אתמול בראש צבאותיו לירושלים והשתלט על העיר ללא התנגדות מצד הסורים שפינו את העיר יום לפני כן והסתגרו במצודת חקרה. המפקד הסורי פרסם הודעה בה הואשמו היהודים בהפרת הסכם שביתת־הנשק. המתיוונים הבוגדים הסתתרו בחקרה כבר לפני כמה ימים, לאחר שהרגישו כי האדמה בוערת מתחת לרגליהם וכי חייהם תלויים להם מנגד מחמת זעם ההמונים.

אחרי הטלת מצור על חיל־המצב הסורי שבתוך המעוז היוני האחרון בירושלים, עלו יהודה וגדודיו על הר־הבית.

במשך כל הזמן הייתי עם הצבא ולא זזתי ממצביאנו הנערץ וכמה מאותיו. בדומיה כבדה התקרבנו אל בית־המקדש, כי לבנו נבא לנו את אשר נראה. ואכן איום ונורא היה המחזה שנגול לעינינו: בית־המקדש שמם, השערים שרופים, העזרות מכוסות עשב והלשכות חרבות. אך יותר מכל זעזע אותנו מראה המזבח המחולל שעליו בנו היונים מזבח נוסף לשיקוץ שלהם זיאום ושחטו עליו חזירים כדי לטמא את המקום הקדוש.

בדומיה עמדנו עד שאחד מוקני מודיעין קרא בקול רם תפילה מספר תהלים כשכל הלוחמים חוזרים אחריו.

אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ,
טִמְּאוּ אֶת־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ,
שָׂמוּ אֶת־יְרוּשָׁלִַם לְעִיִּים.
נָתְנוּ אֶת־נִבְלַת עֲבָדֶיךָ
מַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם,
בְּשַׂר חֲסִידֶיךָ לְחַיְתוֹ־אָרֶץ.
שָׁפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם
סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלִַם
וְאֵין קוֹבֵר. — —
שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ
וְעַל־מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ
לֹא קָרָאוּ! — —
וְהָשֵׁב לְשֹׁכְנֵינוּ שִׁבְעָתַיִם אֶל־חֵיקָם
חֶרְפָּתָם אֲשֶׁר חֵרְפוּךָ ה׳!

אחרי תפילה זו פרצו חיילינו מעצמם לעבר המזבח, הרסו את חלקו העליון — שנבנה ע״י היונים — ומחבו את האבנים למקום טמא, ואילו את חלקו התחתון — פירקו, ואת אבניו שמו באחד משיפולי הר־הבית, ושם תשארנה האבנים עד שיקום נביא בישראל ויאמר מה לעשות בהן.

האמן אלקנוס מאלכסנדריה הגיש מנורת זר מתנה ליהודה המקבי

רושם עצום ברחבי העולם

תגובות מרומי, מצרים וארץ פרתים

מצפה. — מכל חלקי העולם התחילו להגיע אמש למערכת ידיעות על הרושם העצום שעשה שיחרור ירושלים.

העתון הנפוץ „הטריבון הרומאי" כותב: „כבר אחרי הקרב המפורסם בחמתא (אמאוס) בין הצבא היהודי לבין הצבא הסורי נבאנו גדולות למצביא החשמונאי שגילה כשרון אסטרטגי וטכסיסי מזהיר בביצוע תנועותיו ובניצול גורם ההפתעה. הנצחון הגדול ליד בית־צור חיזק את נבואתנו. ואילו כיבוש ירושלים מוכיח שיש לנו כאן עסק לא רק עם איש־צבא מוכשר ביותר, אלא גם עם מדינאי פיקח, היודע לנצל את המצב שהשתרר בסוריה ואת ההזדמנות הנובעת ממנו. כדאי שהסינט והעם הרומאי יקדישו תשומת־לב יתרה ליהודה המתחדשת העומדת ליהפך לגורם מדיני וצבאי רב ערך במזרח הקרוב (ההדגשה שלנו. — מ.ד.ה.).

העתון המצרי „ידיעות אלכסנדריה" כותב בין השאר: „שליטינו (המשך בעמוד ו׳)

מתנדבי חו״ל הגיעו!

אתמול הגיעו הקבוצות הראשונות של חיילים יהודיים מחוץ־לארץ שהתנדבו להתגייס לצבא החשמונאי.

קבוצה אחת היא יחידת חיילים מהגדודים החונים במצרים, אשר תלמי הטיל עליהם את תפקיד השמירה וההגנה על רצועת הארץ שבין פלוזיום (הסואץ) לבין מוף, מקום ריכוזה של קבוצה זו היה הסואץ, ומשם היא הגיעה ליהודה דרך

קבוצה שניה מורכבת מחיילים יהודיים מפריגיה שבאסיה הקטנה. חיילים אלה הם ממושבה צבאית יהודית שהוקמה ע״י אנטיוכוס השלישי. חיילים אלה התרכזו בנמל קטן על חוף ההלספונט (הדרדנלים) ומשם הפליגו באניה למצרים. במצרים הצטרפו לקבוצה הראשונה והגיעו יחד אתה למחנה יהודה המקבי.

שתי היחידות מונות ביחד והן מוזיינות ב שתיהן הועברו מיד לחזית.

הוחמרה הצנזורה

עקב הסתננותן של ידיעות שונות למחנה האויב, פקד יהודה המקבי להחמיר בצנזורה הצבאית.

חיפושים אחרי שמן הקודש

— ובינתיים שמונה שיפודים בוערים

החיפושים הקפדניים שנערכו בכל פינות בית־המקדש כדי למצא את שמן הקודש נסתיימו לפי שעה ללא תוצאות חיוביות. מתברר שכל השמן חולל ע״י הסורים, אולם יש נה עדיין תקוה שיימצא פח אחד או שנים.

ובינתים העמיד יהודה המקבי משמר־כבודי על יד הכניסה לבית־המקדש: שמונה לוחמים מחזיקי שיפודים בוערים — מנורה חיה נהדרת הממלאה כשמחה כל לב יהודי.

מפלגת החסידים מוכנה לשלום של פשרה

ישיבה סוערת בכנסת במצפה

— מאת שופרנו בכנסת —

מצפה. — סערה גדולה פרצה אמש בישיבת הלילה של הכנסת במצפה כאשר שמוע בן פרחיה, ממפלגת החסידים, העלה את הדרישה לסיים את המלחמה על בסיס הצעות־הפשרה של הסורים. הכלולים לפי השמועה, באגרתו של אנטיוכוס, כלומר: חופש הדת ליהודים וביטול כל הגזרות תמורת התפייסות עם השלטון. נשיא הישיבה היה יוסי בן יועזר.

חברי סיעת המקבים שיסעו את דברי הנואם בקריאות־בינים סוערות, ושמעון התרסי ענה בנאום ארוך שנמשך למעלה משעה, בו הכריז שה־מלחמה לא תפסק עד לגירושו המוחלט של האויב מגבולות הארץ.

„אנטיוכוס — חוזר בתשובה"...

שמוע בן פרחיה הסתמך בדבריו על הידיעות שכאילו אנטיוכוס החולה חזר בתשובה והתחרט על מעשיו הרעים נגד היהודים, וכי ביקש אפילו שבבית־המקדש בירושלים יתפללו לשלומו ולהבראתו (צחוק מסמסלי המקבים). כיון שמטרת מלחמתנו היתה קודם לכל הבטחת השגתה של מטרה זו אין כל טעם בהמשכת המלחמה. מלכותנו תוחזר לנו לכשיבוא משיח צדקנו, אשר ירד אלינו — כאשר נבא דניאל — מענני שמיא. דעד אן אין כל חשיבות בכך אם תהיה לנו עצמאות מדינית, או שהשלטון החילוני (המשך בעמוד ו׳)

המתיוונים קוראים להפסקת המלחמה

אנטיוכוס מוכן לבטל את החוקים נגד הדת היהודית?

ראש מרשיעי־הברית, מינילאוס, מי שהיה כהן גדול, ושאר מנהיגי המתיוונים בחקרה פנו בקריאה אל העם להפסיק את המלחמה ולהניח את הנשק לאחר שבמצודת חקרה נתקבל כאילו העתק מאגרת שנשלחה לפני שבועיים מהמלך אנטיוכוס לליזיאס, ואשר בה מכריז המלך כי היהודים יוכלו לחיות על פי חוקי אבותיהם ללא הפרעה — בתנאי שיושבן שקט בארץ ותושביה יתמסרו במנוחה ושלום לעניניהם.

דובר מטעם המטה הכריז שהמתיוונים מוסיפים חטא על פשע בשאיפתם להביא לידי פירוק הנשק, מצב שיפקיר שוב את העם הבלתי מוגן לחסדי הכורדים ויוביל לידי [illegible] ותחילה להשמדתו.

שאגרתו של אנטיוכוס אינה אלא זיוף, שנעשה על ידי ליזיאס עצמו.

החלטת הכנסת על—

„סוכות של כסלו"

הכנסת החליטה אתמול פה אחד, לחוג בכ״ה בכסלו את חג חנוכת בית־המקדש, חג האורים. מאחר שהיהודים לא יכלו לחוג בירושלים בימי השמד את הג׳ הסוכות בתשרי, יחגו עתה את חג־האורים בצורה דומה, והחג יקרא גם „סוכות של כסלו" וימשך שמונה ימים.

סוכות־של־כסלו יוחג בהדר רב וגיתנו הוראות להרבות אורים: להאיר בנרות כל בית בישראל, בלפידים — את כל הכברעם וה־שוקים, ובמדורות — את פסגות ההרים בקרבת כל עיר וכל כפר.

חג זה יזכיר ללוחמינו את הימים בהם חגגו את חג הסוכות במתחרת בהרים ובמערות. ולכן בענפי־הדר ובכפות־תמרים בידיהם יודו עתה לה׳ שהצלית בידם לטהר את בית־מקדשו.

200 יהודים טובעו ביפו

פרעות ביהודי יבנה. — הערים ה„יווניות" מתכוננות להשמיד את תושביהן־היהודיים

ירושלים. — אתמול נתקבלה הידיעה המועזעת שמאתים יהודים מיפו, בתוכם זקנים, חולים, נשים ותינוקות, גורשו ע״י השלטונות הסוריים לעזוב את העיר, ובשעה שהיהודים הפליגו באניות מתחוף הטביעו סירות־המשמר הסוריות את האניות — בניגוד להבטחה שניתנה כי למגורשים לא יאונה כל רע — — והיהודים האומללים ירדו תחת־מות.

ביבנה פרץ המון סורי לרובע היהודי וערך פרעות ביושביו. עשרות יהודים נהרגו ובתיהם נשדדו והועלו באש.

גם משלשים הערים ה„יוניות" האחרות הגיעו ידיעות על אוירה מתוחה של ערב פרעות ביהודים. כפי שמוסרים החליטו הערים ה„יוניות" להשמיד את האוכלוסיה היהודית השוכנת בקרבן.

עם בוא הידיעות על מעשי הזועה ביפו, יבנה ומקומות אחרים, פרסם יהודה המקבי את ההודעה הבאה:

„מעשי־הפשע האיומים של הסורים נגד אחינו חסרי־הישע לא יישכחו ולא יסלחו.

יחידותינו הפועלות לאורך הקטע המזרחי של דרך המלך ליפו נצטוו להתקדם דרומה־מערבה לעבר יבנה ויפו. יבנה ונמלה ייהרסו וישרפו ושפטים ייעשו גם ברוצחי יפו.

נקם ושילם לאוייב!

מות לסורים, חרות למולדת!"

מחללי בית־המקדש נשפטו באש!

ירושלים. — בידי משמרות צבא־נו עלה לתפוס את מחללי בית־המקדש, שבין השאר גם שרפו בד מנו את שערי הקודש.

בית־דין צבאי מהיר דן אותם למיתה באש והם נשרפו.

התקפה פרטיזנית על מרישה

נותץ פסל אפרודיטי

מצפה. — יחידת פרטיזנים יהודיים פרצה לעיר ה„יוונית" אדומית מרישה ונתצה את פסל אפרודיטי־עשתורת ש„פ־אר" את המקום.

חמישה צידונים נהרגו למרגלות הפסל.

אחרי קרב קצר עם חיל־המצב הסורי נסוגה היחידה היהודית ללא אבדות.

אנדרלמוסיה באנטיוכיה

ליזיאס קורא לאחדות נוכח „סכנת חניבעל יהודי"

— מיוחד ל„דברי הימים", מאת מאמרקוס, כתב „הנשר הרומאי" —

אנטיוכיה. — הידיעה על כי־בוש ירושלים ע״י יהודה המקבי היתה כרעם ביום בהיר בשביל תושבי בירת סוריה הנתונים במבוכה גדולה עקב האנדרלמוסיה שהשתררה בשבוע האחרון בחצר המלך.

רק לפני שלושה ימים הגיעה לכאן הידיעה שהמלך אנטיוכוס אפיפאנס נמצא במצב של גסיסה. אם כי הוטל איפול מוחלט על הידיעות בנוגע למצבו של המלך, נודע לי שהוא נגוע בשחפת מהירה וכי גוסף לכך היו לו התקפות שבעון. כמו כן הסתננה והגיעה לקהל הידיעה המתמיהה שאנטיוכוס מנה כשליט במדינה את מקורבו פיליפוס, אעפ״י שלפני כן נתמנה כשליט (וכאפוטרופוס על בנו) המצביא הסורי ליזיאס הנמצא בבירה.

אתמול נאלץ ליזיאס להפר את שתיקתו והוא פירסם את ההודעה הבאה:

„אל העם הסורי האציל!

על ארצנו עוברת עכשיו תקופה תמורה. בעוד שהעילמים העיזו להרים יד נגד מלכנו אנטיוכוס המפואר הורמה עלינו מצד שני חרבם הבוגדנית של היהודים בהנהגתו של הקנאי הלאומני יהודה המקבי, אשר הפר את הסכם שביתת־הנשק שבין נדיבותנו כרתנו אתו לפני כמה חדשים. אני מזהיר את העם כי יתכן ש„חניבעל יהודי" זה יעמיד אותנו באותו מצב בו היו הרומאים בימי חניבעל הקרתגני.

יהיה זה אסון בשביל מולדתנו, אם הציבור יגרר אחרי שמועות־שוא ויאמין כי המלך, שמינה אותי כממלא מקומו וכאפוטרופוס על בנו שינה את דעתו ומינה במקומי את פיליפוס. אין ספק שפיליפוס וחבר הפושעים המתרכזים סביבו מפיצים שמועת־שקר זו כדי להרוס את השלטון החוקי ולהשתלט על המדינה.

אני קורא את העם הסורי לאיתור ולעמידה תקיפה במערכה בראש וראשונה נגד אויבינו היהודים. נמגר בכוחות מאוחדים את האויבים מבפנים, את פיליפוס ומרעיו! נמגר בכוחות מאוחדים את האויב היהודי! כל הנותן יד לפיליפוס — מסייע ליהודה המקבי!"

אלה מסעי „דברי הימים": ממחתרת — למצפה, ממצפה — לירושלים

המערכת שמחה להודיע:

אנו חוזרים ירושלימה.

שלש שנים עברו מאותו יום בו נסגרה בפקודת מינילאוס מערכת העתון והוצאתו נאסרה. אך לא נדם קול יהודה החפשית. אם גם לא יום יום ואם לא בצורה המשוכללת ביותר, אך הוא המשיך להופיע עתוננו זה במחתרת. במערות סתר לאור עמום נכתב ונדפס אך הוא נשא אור לנפש! נערים ונערות ואכרים הולכים לתומם היו מעבירים אותו מכפר לכפר. זה חדשים חמשה שחדשנו את הופעתו הגלויה במצפה. והיום הזה נתבשרנו על ידי המטה הראשי של יהודה המקבי:

בבית שנשמש עד כה „גינת־נסיון" הוקצו ארבעה חדרים גדולים למערכת „דברי הימים".

אנו עולים ירושלימה.

ברית עם רומא?

— מאת שופרנו המדיני —

מחוגים יודעי דבר נודע לי שיהודה המקבי ויועציו המדיניים נרתמים עתה לרעיון לבוא בברית עם רומי.

כמו כן נודע לי שהגישושים בכיוון זה נתנו תוצאות משביעות־רצון. לאחר שרומי הצליחה להשיג השפעה ניכרת על מצרים וסוריה כאחת, היא מעוניינת להגביר את קצב חדירתה לזירה המדינית של קדמת אסיה, והיא מעוניינת לנצל כל סדק שמתגלה בסטטוס המדיני של איזור זה. רומי תשיש להתקשר עם מדינה צעירה חדשה הנמצאת בנקודה האסטרטגית החשובה ביותר של קדמת אסיה.

הסורים יפעילו פילי־מלחמה

רומי תטיל „וויטו"?

במטה של צבא החשמונאים נתקבלו ידיעות מהימנות ביותר, שלנוכח מפלותיהם האחרונות בי־הודה, החליטו הסורים להפעיל במלחמה ביהודה יחידות־פילים — בני־גוד לחוזה שבין רומי וסוריה, בו התחייבו הסורים לא להשתמש במלחמה ב„מצודות החיות".

יתכן, אם כי לא ודאי הדבר, שרומי תטיל „וויטו" על כך.

החוזה האוסר את השימוש בפילי־מלחמה נכרת בין סוריה לבין רומי לפני עשרים וחמש שנים, מיד אחרי התבוסה הניצחת שהוגחלה לסורים ע״י צבא רומי בקרב במאגנסיה. כדאי לציין שבאותו קרב איבדה סוריה את רוב רובה של אסיה הקטנה ואת הצי שלה בים התיכון. סוריה הוכרחה גם לשלם סכום גדול בתורת פצויי־מלחמה.

ברגע האחרון:

הנסיעה בשבת — אסורה

מצפה. — ההחלטה בדבר שבת שנתקבלה של־שום בכנסת פורסמה היום בחתימת יהודה המקבי.

לאחר דברי ההקדמה המזכירה את הגזירות שגזר אנטיוכוס נגד שמירת השבת, קובעת ההחלטה שמהיום והלאה נכנסים לתוקפם חוקי השבת הנובעים מתורת משה בתוספת התקנות וההוראות מימי עזרא, הסופרים ואנשי הכנסת הגדולה.

מעתה ואילך אסורה כל תנועת כלי רכב בשבת. האיסור מוטל גם על תנועת נכרים ברשות הרבים.

איסור זה אינו חל על תנועות הצבא והחיילים הנמצאים בדרך בתוקף תפקידם. כמו כן הוא בטל מאליו ברגע של התקפת האויב בשבת.

(c) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דברי הימים

כ' בכסלו ג'תקצ"ז לבריאת העולם, קמ"ח למנין השטרות

מטבור הארץ זמירות שמענו. מחוצות ירושלים המשוחררת ממרומי הר הבית עולה בלי הרף קול המון חוגג:
הללויה! הללויה!
ועם תפלת הודיה לאלהינו שבשפלנו זכר לנו בוקעת מכל לב ברכת אהבה לו, לגבור, לו למצביא, לו לאשר פרקנו מצרינו, אשר ההין ועלה ויכול להם לו יהודה המקבי, אשר כשמו כן הוא, איש מקבת, מקבת בידי אלהי ישראל לחשלנו מחדש על סדן אדמתנו.
יהי אור בלבבות יהי אור בחוצותנו.

ירושלים וקוץ בה

שלש שנים בדיוק עברו מאותו יום מר ונמהר בו הועלה על מזבח הקודש בירושלים חזיר, זה סמל הטומאה לישראל, לקרבן. וגם אז ידענו: יותר מאשר עשו לנו ידי זרים, עשו לנו ידי אחים בוגדים, מרשיעי־ברית. בין אם דבקה נפשם ביפיפיתו של יפת, בתרבות־הגוף בתענוגות־הבשרים, בתורת „אכל ושתה כי מחר נמות", במה שנראה היה להם כעולמי יותר, כמתקדם יותר, ובין אם עשו זאת אך למען החנף לשליט הסורי, אך למען זכות בזכויות אזרח יוני.

בין כה ובין כה, בבואם להפוך את ירושלים לפוליס יונית, בבואם לזכות את אזרחי ירושלים בשם „אנטיוכיים", בבואם „להגביר" את אלהי ישראל מתחת לאצטלא של שינוי־שם בלבד כביכול, „זיאוס אולמפי".

לא תפשו כנראה שירושלים אינה כצור או דמשק, עם ישראל אינו כסורי או מצרי ואלהי ישראל אינו אחד האלים היכול לפשוט צורה וללבוש צורה ו־להתמזג עם אלהי יוון היום או שליט אחר מחר כזיווגים הרבים שאנו עדים להם בדורותינו בין אלילי יוון ואלילי המורת.

אם גויים לא תפשו זאת, אין לבוא עליהם בטענות על כך. אבל אנטיוכוס זה לא היה יכל לבצע את זממו, לא היה מטמא את ירושלים ולא היה גוזר את אשר גזר עלינו, אלמלא מרשיעי הברית מבית, אשר יצאו לקראתו וכרעו ראשונים, הם אצילי העם, הם כהני העם ואף כהן גדול ביניהם, לשיקוץ משומם. על כן נראו לו לאנטיוכוס האחרים „כקנאים חשוכים", „מורדי אור".

על כן עברו עלינו שלש שנים קשות אלו ועל כן פקע כוח סבלו של העם.

ואת זאת עלינו לזכור ביום גדול זה, את טיהור חצר בית המקדש מהשיקוץ המשומם. לא לנו להוכיח לגויים את הבלי אמונותיהם ותרבותם. עתידים הם לנתור לציון, עתידים הם לנתץ במו ידיהם את אליליהם, אבל אתנו בבית לא יהיו עובדי עבודה זרה. את חקרה עלינו לעקור. לא רק מהמבצר כי אם גם מן הנפש. אפילו למראית עין בלבד לא הסכים בנה הקטן של חנה האם להשתחוות לפסל. ועדין זוכרים אנו בבושה את הימים בהם היו כוהנים זרקים מעליהם את בגדי הכהונה היקרים ורצים כמטורפים ערומים לגימנסיון שלהם, ומושכים ב־ערותם על מנת להיראות כגויים.

וכל עוד חלשי־אופי כאלה בקרבנו אשר אינם יודעים לאכול את התוך ולזרוק את הקלפה, כל עוד יפיפיתו של יפת מוציאה אותנו מאהלי שם ומעבירה אותנו על דעת אלהים ודעת תורה, ובסופו של דבר גם מעבירה אותנו להלוטין מבית ישראל לבית נכר, עלינו להחמיר שבעים ושבע חומרות, זרים פוגעים בגופנו, בעוד אשר בוגדים מבית פוגעים בנפשנו.

על כן לא נשקוט ולא נשלו כל עוד אין ירושלים כולה מטוהרת.

נעקור את חקרה מקרבנו.

עוד לא הובאו לקבר ישראל כל גופות חיילינו אשר נפלו בסללם בדמם את הדרך לירושלים. עוד מגיעות יום יום שיירות שיירות של אחים יהודים הבורחים מערי הארץ הרחוקות מאימת הפרנות שפורעים בהם סורים ואדומים וצורים ויוונים. אין עוד נשיא ומלך בישראל ואף בית המקדש לא טוהר עוד בליל להביא בו קרבן תודה לאלהינו. עוד לא שוחררה אף ארץ יהודה הקטנה מצבא הרשע ונציביו ואף בלב ירושלים עצמה עוד יושב מאחורי חומה ומבצר האויב, האויב אשר מביה, המתיוון הבוגד. ואף כנסת זו עצמה — שאינה ראויה עדין לתואר הכבוד אשר מאז „כנסת גדולה" — עדין גולה במצפה ולא עלתה עוד למקומה המיועד בלשכת הגזית אשר על הר הבית.

וכבר היא מסוערת ומסוכסכת כנסת זו עצמה וכבר נפרדקים בה סדקים מסוכנים מאוד, העלולים חס ושלום להפיל על ראשנו את הבית אשר לא יסוד לו ולא גג לו ורק אבן פנה בלבד ופגומים.

סדקים מסוכנים בכנסת שרמצפה

אחים לנשק ולגבורה, חסידים ראשונים שמסרו את נפשם על קידוש השם, שנטשו עיר ומולאה, בית ומשפחה ויצאו לגור במערות ובקרוא להם מתתיהו איש מודיעין לצאת להלחם את מלחמות השם, הם נצנו ויצאו — חסידים אלה, או חלק מהם, קמים לפתע פתאום ואומרים: דיינו! ואומרים: עד כאן; ונוטים אוזן ולב לפיתויים הבאים מפי הנחשים־המתיוונים לאמור: הנה באה הישועה. הנה נתבטלו גזירות המלכות. הנה אין עוד פסל נכר במקדש. הנה שוב רשאים יהודים למול את בניהם, לשמור שבתותיהם. ומה לכם עוד יהודים? הבו גודל למלך חסד זה. שובו לבתיכם. איש לאהליך ישראל. העלו מס למלך־יוון בארץ זו־פלה לאלהים בשמים, ודיינו!

איך נהיה הדבר הזה? איך קמה פתאום חזית משונה זו בין מתיונים מרשיעי־ברית, צבועים ובוגדים ובין אחים נאמנים לאלהים ולתורת משה? האויב צובר את כל כוחותיו מקצוי הארץ על מנת לעלות עלינו לכלותנו.

יהודה המקבי מאמן יומם ולילה חייליו כדי לעמוד בשער, כדי לדחוף אויב, כדי, לשחרר את כל ארץ האבות, כדי להציל אחים הנתונים בסכנה.

יהודה המקבי מעלה משואות ולפידים מעל כל ההרים ואינו מסתפק בפח שמן טהור וקטן.

בית מקדשנו אינו תחליף להרים שלנו. בית המקדש עומד בראש ההרים שלנו. כדי שנוכל להעלות לבית מקדשנו עולות ותבחים, מעשרות ותרומות, חייבת האומה להיות „ויבולה — שלנו ולא שזרים יעבדו אותה, שזרים יאכלו אותה. ומי לנו יערוב שמהר לא יחזור הגלגל אחורנית ולא תתחדשנה עלינו הגזירות? האם מתגעגעים כל כך „החסידים הראשונים" ל„חסידים חדשים", לגבורת קידוש השם? תורה ניתנה לנו כדי שנחיה בה ולמענה ולא כדי שנמות עליה. נמות עליה — בלית ברירה. אבל היום הברירה בידינו לכונן את חיינו על האדמה הזאת בתוקף וברחבות ובחרות, כאשר העלה בניתוחו המדיני שמעון התרסי. אל נחמיץ שעה זו.

וראה זה פלא:

מצפה זו כבר היתה פעם מקום למחלוקת מעין זו. לפני שמונה מאות ששים שנה בערך עמד במקום הזה שמואל הנביא ורב עם העם אשר תבע: הבה לנו מלך. ונטוש הויכוח המר „הכל הגויים בית ישראל?" הויכוח נטוש והוכרע. אלהים הכריע לטובת דרישת העם: „שמע בקולם והמלכת להם מלך". ודוד המלך כובש ירושלים, מרחיב גבולות ונעים זמירות ישראל התוה את דרכנו

פח שמן אינו תחליף לשיפודים דולקים. נס איננו תחליף למעשה.

אין כל הצדקה ואין כל טעם לכניעה ול„דיינו" אשר מטיפה לה מפלגת החסידים. בני מתתיהו גואלים את הארץ בשם שמים.

לא נתקבלה מפי ר' יוסי איש ירושלים ושתק גם בן זוגו ר' יוסי איש צרידה. רבון העולמים: מה מסתתר מאחורי רצון זה להשתיק ספר גבורה ויראת שמים זה? איזה מול נתמזלנו שאין בידי חכמים אלה „לערוך" מחדש את ספרי תורה ונביאים. מי יודע אם לא היו מרקים גם את שירת דבורה מתוכם...

ואני רוצה לסיים אגרתי זו בתקוה שבני מתתיהו החשמונאי יתקנו את המעוות. ובשעה שתפורסם תוכנית הלימודים החדשה, לאחר שיבוטלו כל התוכניות הנהוגות אצלינו מימי השתעבדותנו לתרבות זרים, יוכנס גם ספר יהודית כספר לימוד חובה.

אם לשבע בנות בישראל

תורת ישראל מול תורת יוון

לא למחקר יסודי כוונתנו בזה. מסגרתנו צרה היא למדי. אבל מוצאים אנו לנחוץ לתת בראשי פרקים את הקוים הבדילים ביניכם לבין תורת היוונים, שכן בשנים האחרונות סונוורו רבים בדרך המדע והפילוסופיה היוונית שמשכו אחריהם את „השכל", כשם שפסלי העירום של אלים ואלילות סינוורו את השכל ומשכו אחריהם את היצר.

אין צריך לומר שרוח היהדות נוגדת את תורת יוון המשתקפת בפילוסופיה של אפיקורוס.

כבר עיקרם של האפיקורוסים נוגד מן היסוד לנו: לפיו קנה המדה העליון של האדם הוא אשרו והנאתו בחיים, לפי זה עליו לשקול כל מעשה ומעשה אם מועיל הוא אם מזיק לאשרו והנאתו. לעומת תורה זו המוסר והצדק הם הערכים העליונים החייבים לכוון את מעשי האדם.

כלפי אלהים או — לפי מושגיהם — האלהים הרבים, נהגו האפיקורוסים יחס של הכרה בקיומם אך הכחשת כוחם והשפעתם בחיי אדם. מכאן רק צעד אחד לשלילת קיומם בכלל. הם הגיעו להשקפה חמרנית גם כלפי העולם וגם כלפי מעשי האדם. ובכן לא אל ולא מוסר, כי אם כדבר הנביא „אכל ושתה כי מחר נמות".

אבל גם תורת הסטואיקים, שהיא לכאורה רוחנית יותר ומוסרית יותר, נוגדת ביסודותיה לתורתנו.

הסטואיקים מזהים את הטבע עם האלוהיות הרבות. תחלה בעקבות אפלטון עוד הדגישו את „האל העליון", אבל במשך הזמן התפשרו ונכנסו „לקו־אליציות" עם האלים הרבים.

הסטואיקאים שוללים את הרצון החפשי מהאדם וממילא מנוגדים ליסור התורה, יסוד הבחירה בין טוב ורע. שאם נוטל אתה את רצונו החפשי מהאדם, נוטל אתה את בסיס המוסר ואת הצדקת העונש. זה קשור כמובן בדרך הראציונאליסטית של הפילוסופיה הסטואית שכן על פי „השכל בלבד" באים לשלילת הרצון החפשי. אלא שהיהדות שוללת את כוחו של „השכל בלבד" להשיג את סודות העולם. הרגשת הרצון החפשי, הצורך העליון במוסר ובצדק וכוזה של האמונה כל אלה פורצים גם אם בדרך הנם את חומות השכל.

הסטואיקים שמו את הדגש על תורת הטבע אשר ממנו למד האדם את הדרך בה ילך. לעומת זאת שמה היהדות את הדגש על תורת האדם וקובעת לו חוקים ומצוות שיש בכוחם גם לפרוץ את דרך הטבע.

הסטואיקאים להלכה דוגלים בשם האנושות או באדם במדה שהוא אדם. זוהי תורה מופשטת, ואכן למעשה הם לא יצרו טיפוס של „אדם צרוף" כזה, כי אם נכנעו לחולשותיו ולהרגליו ואמונות הטפל של כל אחד באשר הוא בקרב עמו ושבטו. היהדות לעומת זאת המלמדת שכל אדם נברא בצלם אלהים, מרכזת את דרך חינוכה על אומה נבחרת אחת, שכל התורה מחייבת אותה ללא פשרה, דוקא כדי לשמור על צלם אלהים ולא לטשטשו.

יש חכמי ישראל המוצאים התר מה וקירבת מה ליהדות בתורתו של פילוסוף קדמון פיתגורס, אשר בזמננו החלו שוב לעיין בה, לאחר שמורגשת אכזבה כללית מכל התורות הנזכרות לעיל. גם ההכרה הרחושנית של האפיקורוסים וגם ההכרה השכלית של הסטואיקאים לא הביאו ל„מכירים" לא אמת ולא אושר ומתרבות הדעות הציניות והסקפטיות לימיהן.

על רקע אמבה זו, נובטות נטיות לפיתגורס הקדמון.

ידוע שבמסעיו הוא בקר גם בארץ ישראל ויש סברה שלמד תורת ישראל מפי אליהו הנביא.

יש בתורתו נטיה לאמונה באל אחד. כמו כן הוא קובע חוקי חיים ומצוות לחיי יום־יום. גם תביעת הצניעות בחיים ודחיית חיי רענוגות בשם המוסר יש בהם הלך רוח מחיי אליהו מוכיחם של אחאב ואיזבל ומחיי הפשטות של גבי־אינו הקדמונים.

אולם ההפרדה המוחלטת אשר פיתגורס מפריד בין הגוף ובין הנשמה הם בניגוד לרוחנו. הוא רואה את הגוף כבית כלא לנשמה שיש לשחררה משם על ידי האמרות וסיגופים.

אמנם, ידענו שגם בקרבנו ישנם מעטים הבורחים למדבריות וחיים חיים כאלה. אך לא זוהי רוחה האמיתית של תורתנו, שהיא תורת חיים ולא המתת חיים.

גם אמונתם של תלמידי פיתגורס בכוחם המיסטי של מלים ומספרים, גם היא זרה לנו.

ובסיכום:

יש מתפעלים אצלנו מה„הלכה", מה„מדע" של היוונים. אבל העובדה שגם ה„דורשים נאה" אצלם אינם „מקיימים נאה", מוכיחה שמשהו רקוב גם בהלכה, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה. הישגים במדע ללא הישגים בחיי מוסר, הורדת האלים ללא העלאת האדם, אינם כדאיים ומוכיחים על השקר וההבדל שבהנחות. והלואי שכל מי שנכנס לפרדסים אלה יצא בשלום, ויודה: משה אמת ותורתו אמת. אל אחד ויחיד בורא עולם ויוצר אדם ונותן לו לב להבין ורצון לבחור בין טוב ורע וקובע לעמו תורה ומצוות להגות בהם יומם ולילה וללכת לאורם למישרין.

מבוכה גדולה בשכם

בשכם השתררה אתמול מבוכה איומה, כאשר הגיעו העירה פליטים סורים ומתיונים מתושבי ירושלים. השומרונים שהכריזו על עצמם כי „ציונים" הם (בהתאם למימרא הידועה ש„הם יהודים כשיש להם טובת־הנאה מזה, אך כשזה מזיק הם נעשים גויים גמורים..."), מתכוננים „להתיהד" שוב בימים הקרובים, אם אמנם תתקרבנה יחידות הצבא החשמונאיות אל שכם וסביבותיה.

ביניתים יעצו השומרונים לכוהני בית־המקדש שלהם, שהוקדש, כידוע, בשנים האחרונות לאליל היווני זיאוס, לצאת לזמדמה לאחת הערים היווניות שעל חוף הים — „עד יעבור זעם".

ליהודי בית־שאן — שלום

באגרת שנתקבלה מיהודי בית־שאן (המכונה „סקיתופוליס") נמסר שראשי היוונים בעיר זו הודיעו כי לא ירשו לנגוע לרעה באוכלוסיה היהודית. אבן נפלה עליהם אימת המקבים...

ספר פלאים — ספר חנוך

ושוב אנו נושמים לרווחה באוירה הצח של ירושלים. נסים העוברים אשתורים ומן המערות ומן המחבר אים בוקעים האורות אשר נגנזו בימי הגזירות והשמד. והרי שלש שנים שספר עברי היה כמעט ב„בל ימצא", כי כל הקורא בספר עברי יאסר ויוגלה. ואך במחתרת המשיכה לבעור אש הקודש. ורבה התקוה שלא אבדו הכתבים. הנה שוב יכרים אנו לגולל במגלת דניאל הי־קרה, הנבואית, החזונית. והנה זה הספר אשר ממש „נחטף" מיד ליד ומהדורה רודפת מהדורה: ספר יהודית, סיפור גבורתה של אשה אשר במו ידיה ערפה ראשו של אוייב והצילה את ירושלים.

וכי קיוה מישהו שעבדי אנטיוכוס, יוון ומיגילאוס יתירו את מלאכת הכתיבה וההפצה של ספרים אלה אשר תוכם רצוף אהבת אלהים ובורת המאמינים?

אבל לא רק מאורות העבר נשמרו במערות יהודה. רוח הקודש לא פסקה אף לרגע אחד ממשוררי ישראל, אשר המשיכו ליצור בתנאים החמורים ביותר. מרבים לספר על מגילות מגילות אשר נדדו ועדין נודדות מיד ליד, מכפר לכפר מהר להר, ואף שם מחבריהם לא נודע.

והנה אחת המגילות המופלאות האלה ואולי המופלאת מכולם הקראה אמש במסיבת חכמים במצפה ובנשימה עצורה האזינו לה. עולם ומלואו נשכח אף האויבים הקרובים עדין. אף דיונים סוערים בכנסת. כולנו הועברנו לאיזה עולמות דמיון רחוקים וקסומים. קשמים גם בשמים איומים. ומה עוד כשלאט לאט מתגלה לך שעולמות אלה כלל וכלל אינם רחוקים כל כך, בכות השירה יודע המשורר־הקוסם לקרב אליך את כל סודות הבריאה, בדרך החלום הוא מגשר בין אלפי שנים ורבואות כוכבים. קפיצת הדרך וקפיצת הזמן, ופתאום והנה אתה עומד בשתי רגליך ובכל חושיך ממש בימינו אנו. ואם הדברים נאמרים בלשון רמז ומשל, יודע אתה יפה מי הן החיות הרעות אשר עטו עלינו, אשר אכלו את בשרנו. מבשרך חזית זאת. והנה אתה יודע גם יפה מיהו אותו איל בעל קרן־אורה וקרן־נוגחת אשר מפיצה את החיות ועופות הטרף ואשר משחרדת את הר החמדה שלנו.

הדברים מסופרים בשם חנוך בן מהללאל הקדמון אשר לקח אותו אלהים ואיננו. מלאכים מעבירים אותו מעולם לעולם ומגלים לו את סודות הבריאה. הוא חודר לשערי הסתר של הרוחות, של הכוכבים. הנה הוא מגלה לך את סוד הזמנים, את מספר ימות השנה של השמש ושל הירח. את הגרעון שבשנת הירח משנת השמש ואיך ממלאים גרעון זה של שלשים יום אחת לחמש שנים. הנה הוא מסביר לך כיצד השמש נותן מאורו לירח ומדוע הירח מלא ומדוע הוא חסר. שמות השמש שנים: אור־חרס וחמה, ושמות הירח ארבעה: אישוניה, לבנה, בן־כסה, ירח.

אך על כל אלה אין המשורר לשם מדע בלבד, אף כי מדייק מאוד במספרים, כי אם כדי ללקרב בין טבע ואדם.

התבונו אל כל המעשים אשר בשמים והם לא ישנו את דרכיהם והמאורעות אשר בשמים ויבואו כולם במשפט איש בעתו ולא יעברו חוק. ראו את הארץ והתבוננו אל המעשים הנעשים עליה מראשון ועד אחרון כי לא ישוחה כל מעשה אלהים בהראותו. ראו את הקיץ ואת החורף כי מלאה כל הארץ מים וענגים ושל ומטר יצותו עליה.

והתבוננו וראו את העצים כולם והם נראים כמו יבשו ויישירו העלים זולתי ארבעה עשר עץ אשר לא ישירו כי אם יעמדו בעלים הישנים עד בוא חדשים תחתיהם שנים שלשה תרפים.

ושבתם והתבוננתם אל ימי הקיץ בהיות השמש מעל לארץ ואתם תבקשו סוכה וצל מלהם השמש והארץ גם היא תחר בלהב חורב ואתם לא תוכלו לדרוך על הארץ ועל הסלע מרוב חומם.

התבוננו בהתבטות העצים ירק עלים ובעשותם פרי ושימו לבבכם אל כל אלה ודעו כי הוא החי לעולם עושה אלה כולם. ומעשיו לפניו שנה שנה יבואו וכל מעשיו מפניו יכונו ולא ישונו כל אם כאשר צוה אלהים כן יעשה כל. וראו איך הימים והנהרות יחד ופעלו את פעולתם — ואתם לא נאמנתם ולא עשיתם את מצות אדוני כי אם פשעתם, לא יהי שלום לכם.

כי על כן האדם שהוטל עליו יעוד להיות עליון על כל הברואים בחכמה ומעשים, חטא.

אין שיכון לחכמה

החכמה לא מצאה לה מקום לשכנה וינתן לה מקום בשמים. החכמה יצאה לשכון בין בני האדם ולא מצאה לה משכן ותשב לה החכמה אל מקומה ותשב בין המלאכים. והחמס יצא מחדריו ואשר לא חשב עליהם מצא, וישכון עמהם כנשם בערבה וכטל בארץ צחיחה.

אלא שלא האדם עצמו אשם בכך, המלאכים הנפילים הם אשר התטיאו אותו ולימדו אותו חכמות מזיקות.

חכמה נפסדה

ועזאל למד את בני האדם לעשות חרבות ומאכלות ומגנים ושריונות ויודיעם את מחצבות האדמה ומלאכת מחשבתן וצמידים ועדיים ומעשה הפוך וליפות את גבות העינים וכל האבנים היקרות וכל צבעי רקמתים. ותהי רשעה רבה ויעשו זמה וישחתו בכל דרכיהם.

ומה מפלא הוא לקרוא שגם המאשר הברכה, כי האדם משתמש כתב בנייר ודיו רבה בו הקללה בכתב לרעה ולא לטובה.

אסון חכמת הכתיב

והשלישי שמו עדריאל, הוא אשר הראה לבני האדם את כל חבלי המות והוא התעה את חוה והראה את כלי המות לבני האדם ואת השריון ואת המגן ואת חרב המלחמה.

והרביעי היה שמו פנמואה, הוא הדה לבני האדם את המר ואת המתוק והוא הראה להם את כל תעלומות חכמתם, והוא למד את האדם לכתוב בדיו עפצים ובניר וכזה תשאו רבים מן העולם ועד העולם ועד היום הזה. כי בני האדם לא נבראו לשם זה לחזק את אמונתם בעט ובדיו עפצים.

כמוכן שעזאל ראש הנפילים נשים ואובדים מן השמים. והנה נענש. ואף הכוכבים התוטאים נענתיאור מזעזע כזה:

בוהו

ואעבור אל אשר שם בוהו. וארא שם מעשה נורא, גם שמים ממעל, גם ארץ מוסדה לא ראיתי כי אם מקום בוהו ונורא. ושם ראיתי שבעה כוכבי שמים קשורים יחדו מלמעלה כהרים גדולים ובוערים באש. ואמר: מה חטאתם כי נאסרו ועל מה הושלכו הנה? ויאמר אוריאל, אחד המלאכים הקדושים אשר עמי לנחותי ויאמר: חנוך למה תשאל ולמה תחקור ותדרוש? ואענה ואמר: אני חנוך, רצוני לדעת הכל. ויאמר: אלה הם מן הכוכבים אשר עברו מצוות ה' והם אסורים פה עד אשר יכלו עשרת אלפי שנה שיעברו מספר ימי חטאתם.

ומשם הלכתי אל מקום אחר ויראני במערב הר גדול וארוך וסלע קשה וארבעה מקומות יפים ובתוכם עומק ורוחב וחלק מאוד כגלגל חלק ועמוק וחושך להביט שמה. וראה שמה את רוחות בני האדם שמתו וקולם מגיע עד לשמים והוא קול נוגים. ואשאל את רפאל המלאך אשר אתי ואמר אליו למי הרוח הזאת ולמי הקול המגיע ומתאונן? ויענני לאמור: הוא הרוח הבאה מאת הבל אשר הרגו קין אחיו והוא מתאונן עליו עד שיסוף זרעו מעל פני הארץ.

בדרך כלל טרם נודע אצלנו ספר בדומה לזה בעוז ומיונו. תאורי השמים והמלאכים, תאורי אומה ו־תאורי יופי של גן עדן ועצי גן

(המשך בעמוד ה')

הופיעה מהדורה חדשה של
ספר יהודית
ספר רצוף גבורה ויראת אלהים
וזה חדש
ספר חנוך
סודות הבריאה: מלאכים, כוכבים, רוחות, גשמים, שמש ירח, גיהינום וגן עדן עוברים לעיניך בתאורי פלאים
וחזון כל הדורות עד ימינו אנו
להומין בלשכת חסופרים
שנפתחה דמחש על הר הבית

אגרות למערבת

„חידת" השמות של בני מתתיהו

קראתי בגליון עתונכם מלפני שבוע את אגרתו של יהודי אלכסנדרוני אחד השואל לפשר השמות גדי ליוחנן אחינו הבכור, תפי לשמעון, מקבי ליהודה, אורן לאליעזר ואפוס לי הקטן יונתן.

לאחר ששאלתי את פי שמעון אחינו, הוא התיר לי לגלות את „הסוד", שאין עוד טעם היום להסתירו.

אלה היו פשוט שמות שהשתמשו בהם בימי המחתרת, כשהיינו מעבירים אגרות ממקום למקום ומאיש לאחיו. כפי שאתם רואים השתמשנו גם בכנויים יוניים, כדי להטעות את האויב.

יונתן החשמונאי

מה הפסול בספר יהודית?

בענין רב קראתי אתמול על השאילתה שהוגשה לנשיא הסנהדרין יוסי בן יוחנן איש ירושלים בדבר החרם הבלתי־רשמי שמחרימים הכמים וסופרים את ספר יהודית. למעשה לא מעיז שום סופר להכין העתקות ממגילה נפלאה זו וכבר נזדמן לי להיות בבתי ספר שאף המורה עצמו לא ידע עליה ולא כלום.

יפה שאל השואל במה נופל ספר יהודית ביראת שמים ובחסידות ממגילת אסתר? הרי מה שעשתה יהודית להצלת העם לא עשתה אלא למראית עין וערל זה הוליפורנס אף לא נגע בה, מה שאין כן באסתר. עד שמיעה מישיבת הכנסת במצפה סיפר לי שאחד החכמים הוסיף קריאת ביניים: אולי בא החרם בעקבות אמרתך ר' יוסי: אל תרבה שיחה עם האשה, ואינך רוצה להוסיף מגלת אשה על מגלת אשה? גם אם כן הוא, עדין כדאי לשקול אינה משני הספרים עדיף.

ועל מה שיש לתמוה עוד יותר הוא דבר השתיקה שחכמים ואנשי הכנסת ממשיכים לשתוק. כל תשובה לא נתקבלה מפי ר' יוסי איש ירושלים ושתק גם בן זוגו ר' יוסי איש צרידה. רבון העולמים: מה מסתתר מאחורי רצון זה להשתיק ספר גבורה ויראת שמים זה? איזה מול נתמזלנו שאין בידי חכמים אלה „לערוך" מחדש את ספרי תורה ונביאים. מי יודע אם לא היו מרקים גם את שירת דבורה מתוכם...

ואני רוצה לסיים אגרתי זו בתקוה שבני מתתיהו החשמונאי יתקנו את המעוות. ובשעה שתפורסם תוכנית הלימודים החדשה, לאחר שיבוטלו כל התוכניות הנהוגות אצלינו מימי השתעבדותנו לתרבות זרים, יוכנס גם ספר יהודית כספר לימוד חובה.

אם לשבע בנות בישראל

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

ב מ ח נ ה ה מ ק ב י

כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי
בְּשֵׁם ה׳ כִּי אֲמִילַם
סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים
דֹּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים
יְמִין ה׳ רוֹמֵמָה
יְמִין ה׳ עוֹשָׂה חָיִל

נאום המצביא יהודה חמקבי בשערי ירושלים:

מארגון מחתרת לצבא ישראל

חיילים!

בעזרת ה׳ אלהי צבאות ישראל, אשר נתן את עמי כנען ביד יהושע, אשר הגיס רכב ברזל לסיסרא מפני דבורה וברק, אשר למד את ידי דוד לקרב ואצבעותיו למלחמה ונתן חרב גלית בידו —

בעזרת ה׳ אלהי צבאות ישראל הגענו היום הזה לשערי עיר הקודש כדי לעקור מתוכה זרים ובוגדים, כדי לטהר אותה מעבודה זרה וטומאה, כדי להחזיר לה את כבודה וקדושתה.

זה היום עשה ה׳ נגילה ונשמחה בו.

במתי מעט יצאנו למלחמת קודש זו. מתתיהו אבי, זכר צדיק וגבור לברכה, ואנו חמשת בנים עמו. במו ידיו הרג אבינו הישיש את הבוגד המתיוון ואת שליחו של המלך הסורי. ובמתי מעט ובפגיונות בלבד המשכנו אנו. עם תשעה אנשים הסתתרתי במערות שבהרי יהודה ומשם מתנפלים היינו על שיירות האוייב. מן המארב ובמחתרת. במתי מעט נגד רבים אך עמנו אלהי הצדק והמשפט. בחשכת הלילה אך אש אלהי האמת בלבנו, מאירה לנו דרכים ושבילים ונקיקי סלעים ומאורות.

עד שבאו אלינו עשרות ומאות מקרוב ומרחוק צעיר וזקן, מן הכפר ומן העיר. באו אלינו להלחם את מלחמת המצוה. ועדין נלחמים היינו כתות כתות ומן המארב והמחתרת ומן ההרים.

עד אשר גברנו חיל. עד אשר צברנו נשק משלל האוייב. עד אשר באו אלינו ממרחקים, ממדחקי קרתגו ומדרומה של מצרים, מפריגייה בצפון ומבבל במזרח, אחים יהודים מלומדי נשק ומאומני מלחמה מן המושבות הצבאיות של יהודים בכל קצוי תבל. עד עתה הם נתנו את כוחם לזרים. מעתה יתנוהו לעמם לארצם ולבית מקדשם. ואחינו העשירים אשר באלכסנדריה מריצים ממיטב הונם וזהבם.

חיילי ישראל!

את הזהב הטהור ואת הברזל הנבון ואת הגוף הטוב נצרף יחד, נצרפם באש אמונתנו ונקים את צבא ישראל בשם אלהי צבאות ישראל.

מאחורינו נצחון בחמתא, מאחורינו נצחון בית צור. ירושלים לפנינו.

אך אל ירום לבנו ואל ישקוט. אל ירום כי לא בעצם ידינו עשינו את החיל הזה. ה׳ עזרנו ומגננו הוא. ואל ישקוט כי עוד רב ועצום האוייב, ולא תמו בוגדים מבית.

אך לא עוד נלחם מן המחתרת ומן המארב. לא נהיה אמנם כצבא הגויים, צבא שכירי חרב ותאבי בזה, אבל לצבא היה נהיה ונשק רב יהיה לנו ואלהי ישראל יברך את נשקנו מציון. יצא נצא לקרבות כמצוות התורה וכהן גדול וכהן משוח מלחמה יברכונו. ודיני מלחמה נקיים ככתוב בתורתנו. ואת הארץ נירש ככתוב בתורתנו.

חיילים!

היום הזה נהייתם לצבא ישראל. ולחם תלחמו בגבורה עד לנצחון בעד התורה והמקדש והעיר וארץ האבות ושלטון האומה. לה׳ הישועה.

שִׁירוּ לַה׳ שִׁיר חָדָשׁ
תְּהִלָּתוֹ בְּקָהַל חֲסִידִים
רוֹמְמוּת אֵל בִּגְרוֹנָם
וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם
לַעֲשׂוֹת נָקָמָה בַּגּוֹיִם
תּוֹכֵחוֹת בַּלְּאֻמִּים

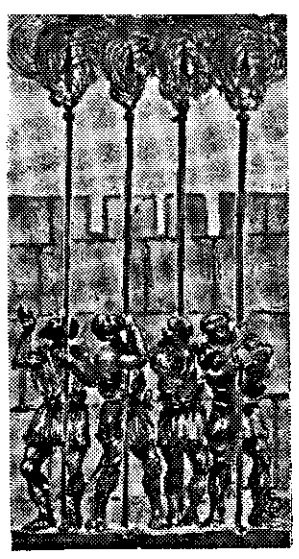

משכן מול שיכון

„הוי, הוי השיכון! הוי, הוי שיכוני!״ — בכה וילל באזני שבוי סורי אחד ודוקא קצין, ואף פצוע — „הלך, הלך השי־כון! הלכה הלכה האחוזה!״ — לא פסק מילל.

כששמעתי את יללתו זו ידע־תי ידיעה מוחשית מאוד באיזה כוח ניצחנו אנו במתי מעט ובסכיני־בית כמעט את הצבא הסורי־יווני על נשקו הכבד.

אפילו את פצעו הזב־דם שכח השבוי, ואין צריך לומר שלא כאב את כאב המפלה המחפירה של צבאו. מתברר שבכל אותה מלחמה לא היה לו כל ענין עליון, לא אהבה למלכותו או מלכו ואף לא שנאה כלפינו היהודים המתמרדים. הענין ה־„עליון״ שלמענו יצא לקרב זה ועליו נתן את דמו היה השיכון שהובטח לו מטעם ממשלת סוריה, אם יצטיין במלחמה. שיכון ואחוזה נאה.

ודאי ששיכון ואדמה דברים טובים הם העלולים למשוך את לבו של מחוסר בית ואדמה, אבל עליהם אין אדם מסוגל להלחם במחיר חייו. תועלת רבה יש בהם, קדושה אין בהם. וגם זאת: אין בהם כדי לאחד את הלבבות של כל הלוחמים לעשותם לב אחד.

לא עמדו לו לצבא היוונים כל ההבטחות הרבות אשר פוז־רו לפני הקרבות כשם שלא עמדו לו השריונים החדשים. והיה צבאם כמו אליליהם. „אף להם ולא יריחון, רגלים ולא יהלכון״. אם אין רוח מאחורי שריון הברזל, אין בו חיים ואין בו כוח. והבטחת עשרת אלפים שיכונים אינם מצטרפים לכוח כזה שנותנת האמונה ב־משכן אחד, משכן לאל חי על הר הבית.

כשם שהתמוטט פעם דגון ענק עשוי נחושת מפני ארון צנוע עשוי עצי שטים, אבל ארון המשכן, כן התמוטט היום הזה צבא משוריין, כן התמוטטו היום הזה אלפי שיכונים של שכירי חרב, עובדי אליל, רודפי שלל כסף וזהב, מפני אותו כוח נעלם ונסתר מן העין אך חי וקיים ושוכן בלב, ה׳ אלהי צבאות ישראל. זר לא יבין את זאת, אבל חייל יהודי היוצא לקרב בקריאת „לה׳ הישועה״ ומעל לראשו מתנוסס גם „מי כמוך באלים ה׳״, הוא מבין את זאת.

משכן קודם לשיכון, משכן עדיף משיכון. חייליו של יהודה המקבי יזכו גם לאדמות וגם לבתים. אך אין הם לוחמים על עצים ועל אבנים, כי אם על אמונתם. וזה כוחם.

ביקור עם פרחי־מפקדים בחמתא

הנצחון שפתח את הדרך לירושלים

ארשם בהרי יהודה ירושבים זה חודשיים ימים בחורי יהודה על התורה ועל העבודה. הפעם על תורת הצבאיות ועל עבודת הקודש של מלחמת מצוה. „ארשם״ אומר להשתתף בסיור שיערכו תלמידי בית הספר הצבאי במקום הקרב, בתנאי שפרטים מסויימים אשר יפורטו במיוחד, לא יתפרסמו. על כן גם תאור זה שאתאר כאן את מק הזה המשתרע לרגלם, הוא עמק איילון שהיה לנו לעמק נצחון מאז יהושע בן נון.

מרכז מתנהו של האוייב היה בח־מת של יהודה. כאן קוה גורגיאס, גיאס הנכנסים יותר ויותר למיצר ההרים שבמעלה בית חורון. מכיון שמספרנו היה קטן יותר ונשקנו קל יותר והשבילים נהירים לנו יו־תר השגנו את האוייב בקלות. יהו־דה מפצל שוב את הכוחות אל בין ההרים משני הצדדים.

לפיד ששי: לתרועת־שופרות אדירה מתחילים חיילי יהודה לרדת מרוכסי ההרים ולהכות באויב. באותו רגע ממש הפנו את ראשיהם אחורנית חיילי יהודה, אשר משכו אחריהם מן חמת את צבא גורגיאס. ממחץ זה שבא מכל צד ומהאימה שנפלה על המופתעים נשברו בבת אחת השורות המשוריינות.

לפיד שביעי: האוייב החל בנ־סיגה מבוהלת על מנת לחזור למ־קום מוצאו בחמת. אך כאן צפתה לו הפתעה נוספת. המחנה כולו בער באש.

לפיד שמיני: שריזי צבא הש־כידים ברח בדרך עזה דרומה לעדי הפלשתים. חיל יהודה זנב אחריהם והשמיד עוד רבים מהם. אך מליחון שעדיין מצומצמים הכוחות, לא נב־בשו עוד ערי פלשת. חיילינו חזרו והתרכזו שוב בדרך העולה לירו־שלים.

הדרך לירושלים היתה סגויה. ונעל.

בזאת סיים שר האלף אבישר את שעורו על קרב חמת. למחרת נקב־עה יציאה לבית צור בה נתחולל הקרב לפני חודש.

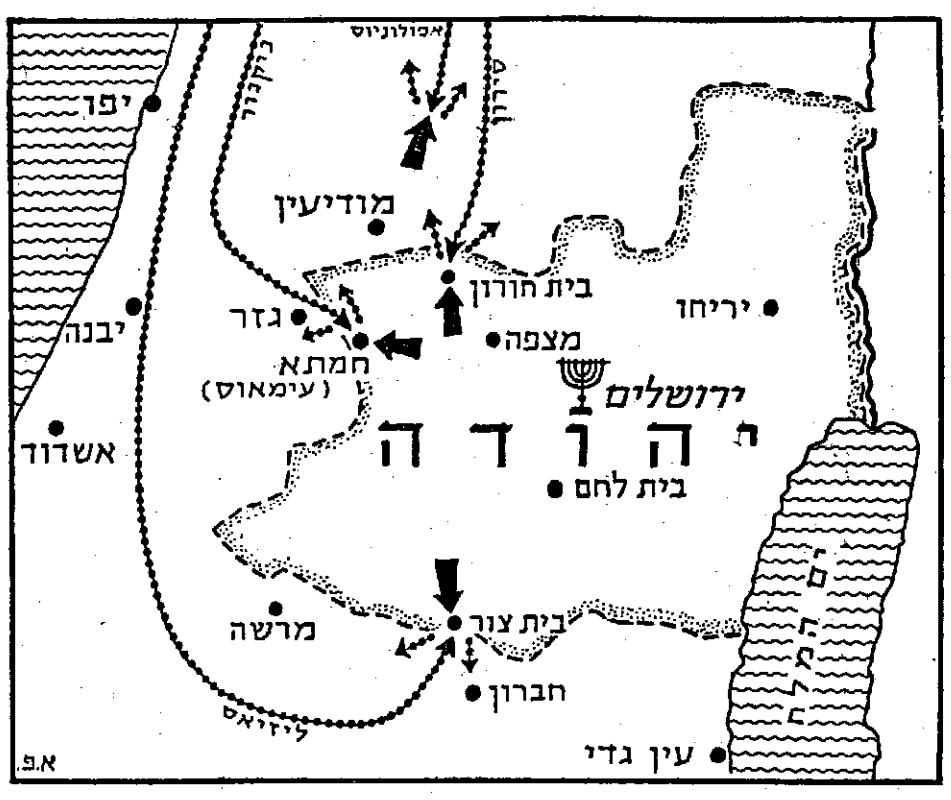

מפת הקרבות של יהודה המקבי עד לשחרור ירושלים

אחרי שלשה קרבות גדולים נוצרה „מקפצה״ טריטוריאלית בשביל יהודה המשתחררת

אני, כי על כן כה רבים עוד האוי־בים בקרב הארץ ודי בזיון וקצף — רבים עוד מרשיעי־ברית המוב־גים להוביל את האוייב בשבילי ההרים או מוכנים להטות אוזן למה שנלמד שם בין סלעי יהודה, ביחוד לאחר הלקח המר שקבלו בחמת שבגבול עמק איילון, שם הופתעו הפתעה רבה. מעתה ודאי שוקרים מרגלים לתפוש שמץ דבר מתוכ־נית המצביא יהודה.

רציתי כמובן להגיע למקום הלי־מודים. לשוא היו הפצרותי. לשוא הוכחותי ששלש שנים הייתי במע־רכת „דברי הימים״ שהופיעו במח־תרת. לשוא גם קראתי בשמו של אלעזר בן מתתיהו שידיד נעורים הוא לי.

גם אלעזר עצמו — נאמר לי — אינו תלמיד פשוט באותו בית ספר. רבים עוד אויבים מסביב ורבים מרשיעי־ברית מקרב אחינו הגוטים אוזן לקלוט שמץ דבר מתוכניות המצביא יהודה, ביחוד לאחר הלקח המר שלמדו בחמת, היא אמאוס בלשון יוון, שם הופתעו הפתעה כה קשה וכבדת תוצאות, מתכסיסיו החדשים של יהודה.

מאז קרבות חניבעל המהולל לא היו עוד הפתעות נועזות כאלה בש־דות קרב.

לעומת זאת ניתנה לי הרשות הקרב הגפלא הזה, יהיה לקוי בחסר — ואתכם הסליחה. כן למ־של, לא אוכל לספר לכם מה היה מספר החיילים שהיו עם יהודה, כי טרם הגיעה העת שידע האוייב את כמות הכוחות אשר עמנו או את נשקנו.

על כן הבה ונאזין לתאור הקרב כפי שהוא מסופר ממי שר האלף אבישר, שהוא ראש המורים את תורת המלחמה לצעירי יהודה:

מי שבא להלחם בצבאו של יהו־דה לא הרחק ממודיעין ובמעלה הדרך לירושלים, טעה טעות גסה כבר בעצם בחירת המקום. כי הן זהו השטח שכל שביל וכל נחל בו ידוע לו ליהודה או לאחד מנעריו יותר מאשר לכל סורי ובן־נכר.

ודאי שהאוייב העריך את המקום בעיקר מטאת היותו על אם הדר־כים לירושלים, והוא יודע שהמל־חמה היא מלחמה על ירושלים, אבל דוקא משום כך חייב היה לדעת אין ילחמו חיילי יהודה על נקודה זו.

אך בעיקר סמכו הסורים על מס־מרם העצום ועל נשקם הכבד. וכה גדול היה בטחונם עד שהביאו עמם סוחרי־עבדים שיקנו את שבויי יהודה.

ארבעים אלף חיל רגלי כבד ושבעת אלפים פרשים כסו את הע־המפקד של צבא הסורים להכות את כל הכוחות שלנו בתנופה אחת. לנתק את הדרך ממוקד המרד מר־דיעין לירושלים ובזה לחסל את כל „הענין״.

והוא לא השתומם גם בראותו שחיל יהודה החל לסגת לעבר ההרים. וכי איך יתמודד עמו? אולם כאן החלה מערכה שהיא לנו ממש שעור לדוגמא, ושמונה פרקים למערכה זו כמספר שמונת השפודים הדול־קים היום בידי משמר הכבוד שלנו בשערי בית מקדשנו.

לפיד ראשון: חיל יהודה נסוג לתוך ההרים, לעבר בית חורון אשר צפונית לירושלים.

לפיד שני: רוב צבאו של גור־גיאס יוצאים לרדוף אחרי היהודים הבורחים.

לפיד שלישי: מאחורי הגבעות שבצפון מערב לחמת עורך יהודה את חייליו ומתחיל לעקוף את הד־רך כדי להגיע לחמת מן המערב בשעה שגורגיאס וחילו צועדים מזרחה.

לפיד רביעי: בשלושה ראשים, בשהוא עצמו, יהודה, עומד בראש המרכזי, הוא מכה על המחנה השלו בחמת.

לפיד חמישי: חיל יהודה רודף בלאט מאחורי גבם של חיילי גור־

חייל יהודי!

שמור על צלם אלהים בך!

מטעם מפקדת הצבא פורסם הכרוז הבא:

חיילים בצבא המקבי!

לפני צאתנו לקרב מקיים בנו המצביא את אשר ציותה התורה הקדושה: כל אשד בנה בית ולא חנכו, ארש אשה ולא נשאה, נטע כרם ולא אכל פריו ישוב לביתו. בגאוה עמוקה יכו־לים אנו היום לציין, כי כמעט שלא נמצא איש אשר יוצל שחרור זה. מלחמת מצוה זו, מלחמת קודש זו השכיחה מלבות כל אחד את ענייני הפרט שלו. צעירים־מדי וזקנים־מדי אינם מודים על גילם האמיתי, כדי שלא יפסלום.

אולם קדושה זו מטילה גם חובה נוספת לאחר תום הקרב.

כזכור לכם אסר מצביאנו לפני היציאה לקרב, ליהנות משלל האוייב ולבוז בו. ראשית כל מפני שכל השלל קודש הוא לאוצר המקדש ולהגברת כוחנו. שנית כי מעשה בזה משכיח את מטרתנו הקדושה, מסנוור את עיני החייל ובעוד עיניו ברכושו יבוא עליו האוייב הגדול עדיין והמצוי מסביב עדיין ויטול את הרכוש ואת הנפש גם יחד.

ועל כן חייל יהודי!

קדש את המלחמה. שמור על צלם אלהים. אל תשים מע־יניך בבזה פן תהיה לבז ולבוז גם יחד.

יהי מתנגו טהור.

הומתו 3 חיילים בעוון סיוע למסתננים

מצפה. — שלשה חיילים מ־היחידות הנמצאות בפיקודו של שמעון החשמונאי הוצאו אתמול להורג בעוון מתן סיוע למס־תננים.

שלשתם היו מקרב הצבא שצר על שני מגדלים בהם הסתתרו תשעת אלפי אדומים. מאלה שהיו מסתננים ליהודה ומבצעים פעולות־התקפה ופצו־לות־חבלה שונות.

כמה מהנצורים שיהדו את שלשת החיילים ושקלו על ידם שבעים אלף אדרכמונים, וה־חיילים איפשרו למסתננים לב־רוח מהמגדלים כדי לעבור לשטח התפוס ע״י האדומים.

חייל!

שמור וזכור:

אף דבור אחד!

לשונך בצור,

ואויב ידשמר

חייל בחופשה

עולה לירושלים

מביא קרבן תודה

לחיילים גדיים במחירים מוזלים במכלאת הצאן בשער יפו

קונה לוטש ומחליף נשקו

במרכז החרושתי בעיר התחתונה

רואה ביזפין של בנות ירושלים

חייל בחופשה

עלה לירושלים!

היא מאצילה עליך מרוחה אתה יוצק בה בטחון פלדה

קצין העיר

הקרב בחמתא לפי הסברת שר־האלף אבישר

1. נסיגה למראית־עין ומשיכת האויב להרים.
2. רדיפת הסורים אחרי הצבא העברי הנסוג.
3. תנועת־איגוף של יהודה המקבי.
4. התקפה בשלשה ראשים על מחנה הסורים.
5. רדיפה אחרי הסורים במעלה בית־חורון ועריכת מארב בכניסה להרים.
6. יחידת ההטעיה פונה ומכה באויב.
7. הסורים פונים אחורנית ונסוגים.
8. השמדת האויב ע״י המארב.

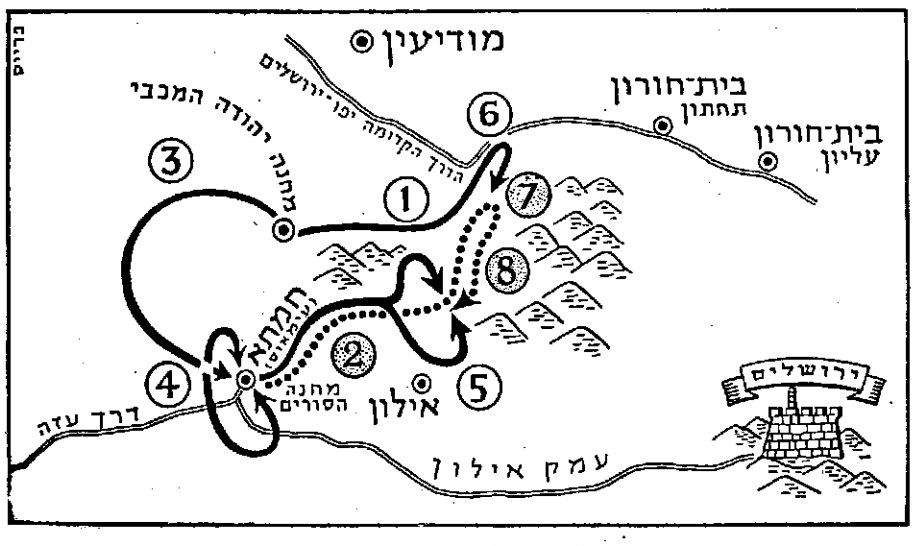

הקו הרצוף — תנועת צבא המקבי; הקו המורכב מנקודות — הצבא הסורי

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

איך נגעל ברזל צבא יוון ?

(מאת סופרנו הצבאי)

לעינינו מתחוללת פרשת פרפוריה האחרונים של מלכות יוון הגדולה לפנים. מקדוניה בידי רומי, מצרים עצמאית רק עוד למראית עין. סוריה מתפוררת בין ידי מלך מטורף לידי מלך־נער ששריו נאבקים ביניהם. צבא משוריין של רבבות נשבר ומושמד בידי אלפי קטאים בהרי יהודה. כל אלה אומרים: הקיץ הקץ

מבנה צבאי סודי לפני המערכה

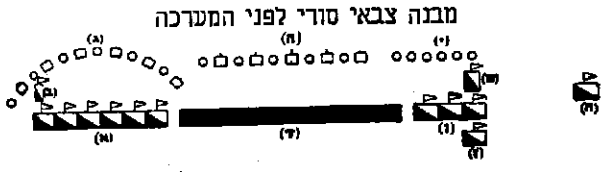

א־ב. — פרשים; ג. פילים וקלי־זין; ד. הפלנגה (פאלאנקס); ה. פילים וקלי־זין; ו־ז־ח. — פרשים; ט. משמר הראש של המצביא

על מלכות גדולה זו, כאשר היה על מלכויות הקדם: אשור, בבל, פרס ומדי. במאמר זה סוקר סופרנו הצבאי את הצד הצבאי בלבד של תמונה זו, מבלי לגגוע בסבות הפולי־טיות כגון פילוג מלכות אלכסנדר, מלחמת היורשים, או סבות לאומיות כגון: אבדן הרגש הסטריוטי היווני וערב־רב של עמים.

א. כוח וחולשה של צבא מיכני

לצבא יוון מסורת קדומה מאוד. אין צריך לומר: אשפרטה, שעיקר החינוך בה היה חינוך צבאי, אבל אפילו אתונה זו שיצא לה שם לתה־לה ברות ובאמנות, אף היא העמידה מדות חייליות בראש המדות וכל אתונאי שהגיע לגיל האזרחות חייב היה בשבועה בזו הלשון:

„לא אמזוב את מקומי בשורה,
לא אחשוף את החבר העומד על ידי".

את המיוחד של שבועה זו נבין אם נזכור כי הצבא היווני שבתחלתו בנוי היה על יוונים אזרחים בלבד, היה מבוסס על הפלנכס המפורסמת.

„פלנכס" זה מהו?

„פלנכס" הוא מלבן צר וארוך, מורכב משורות אנשים העומדים צפופים זה ליד זה ונשקם הכבד עליהם. כך שהם מהוים חומת־גופים

חייל יוני

וברזל. בחזית בלטה שורת מגינים עגולים או סגלגלים וחניתות שבעבר הרחוק היו קצרים יותר ובזמן האח־רון נתארכו עד לשמונה אמות ויותר.

מבנה זה שיוה ליחידה כובד רב בגוף ובנשק שעשה את המשקל המיכני לעיקר בקרב. לא קל היה לפרוץ יחידה כזו שדמתה לקיפוד ביער החניתות שלה ולא קשה היה להדרס תחתה.

אבל כוח זה חולשה רבה היתה שמונה בו. החייל היחיד לא יכול היה לגוע כלל. והיה אם נפרץ פרץ ביחידה, אפשר היה לשחוט את כל החיילים בתוך השורות העשויות ללא ריווח.

אמנם במשך הזמן נתוספו לחיל הרגלים האלה הקרויים הופליטים, גם פלטסטים, כלומר חיילים קלי ציוד יותר בעלי מגן־עור ושריון־בר שמסתדרים היו לא בפלנכס, אך הללו היו רק חיל עזר בלבד ומספרם מועט.

אלכסנדר הגדול נאלץ לצרף לצב־אר המוקדוני העיקרי גדודים מבני אסיה. אלה היו קלי תנועה יותר. קשתים ורוכבים (אגב: גם חיילים יהודים ושומרונים רבים היו בצב־אר). אבל עדין היה הנצחון היווני על צבא פרס נצחון הכובד שבמשק־קל. אם לא להזכיר סיוע מעניין בזה... כתזמורת. מנגינת חלילים שמרה על הריתמיקה של התנועות.

אך הכובד של הצבא והמיכניות של הקרב לא יכלו לעמוד מול שי־מות חדשות שנוצרו בתורת המל־חמה.

ב. התלמידים הרומיים מתקנים את רבותיהם

מלכות רומי הצעירה סיגלה לעצ־מה תחילה יחד עם ערכי תרבות אחרים, גם את יסודות הצבאיות היונית. בראש וראשונה את עקרון הסדר הקרי. ישור הקו עדין נחשב כיסוד קרבי. אבל הרומיים למדו גם לתקן את הלקויים שבצבא רבותיהם. ביחוד רבו התיקונים ורבתה הגמי־שות לאחר המפלות הכבדות שהנ־חית עליהם הגאון האיסטרטגי חני־בעל שהעמיד מול היסוד הקוי את דרכי העיקוף, הלפיתה וההקפה שלא נודעו עד כה בקרבות.

לאט לאט החלו הרומיים לשחרר את שורות הפלנגות מהכלוב הצ־פוף. לאט לאט נוצרו שורות ה„מנ־פולים", המשמשות ריזרבה למקרה פריצת השורות הראשונות או למק־רי עקיפה.

גם בחימוש הוכנסו חידושים. אם חייל יווני היה בעיקר חייל מכה בכובד גופו ונשקו, כלומר הדגש על קרב מקרוב, גוף אל גוף, צוייד החייל הרומי בכלי יריה וברמחים הניטלים למירחוק. גם רכב הפרשים, מורכב ברובו מיחידות של בעלי ברית, הוסיף קלות לצבא הרומיים, בניגוד לפילים, זה הנשק הכבד ביו־תר של צבא היורשים־הדיאדוכים של יוון. (אגב: שנוי התכסיס הקר־בי, והגמישות של השורות היא היא שהצילה את רומי מידי חניבעל. הלקח של מפלת קנה גלמו, ובקרב זמה נכשלו נסיון העקיפה של חני־בעל).

על זאת יש להוסיף עוד כמה תכונות אחרות של הצבא הרומי, אשר הנחילו לו עליונות על יורשי צבא אלכסנדר הגדול.

אימונו הגופני של החייל הרומי הוא מצויין. בשדה מרס אשר ליד רומי אין פוסקים מלאמן את גופו. ולא רק אימון קרבי, או בהתעמלות, כי אם גם על ידי עבודה. דבר שלא יתכן כלפי חייל יווני. שום חייל יווני בצבא יוון לא יסכים לחפור חפירות ולסלול כבישים או לערוך מסעי־אימון ארוכים בעומס ציוד כפול, כאשר נאלץ לעשות החייל הרומי. כך הוא מחושל יותר ואמון עלי סבל. וגם המשמעת רבה יותר.

נקודה זו, נקודת החיל הלוחם נוסף על צד הציוד והצד הטקטי, היא נקודת התורפה העיקרית שבצ־בא יוון.

ג. צבא ערב־רב של משתכנים

גם איסטרסג גאוני אינו יכול להשתמש בברזל מלוטש ובפיל כבד אם אין יד חייל טוב שיחזיק בברזל וינהג בפיל. וחייל טוב כזה איננו עוד בצבא ה„יוונים".

„יוונים" במירכאות כמובן, כי כל מה שנקרא עוד היום בשם יוון, נק־רא רק לתפארת המליצה. פרס למח־לצות היצוניות לא נותר עוד הרבה מיוונות. כשם שאלילי האולימז התערבבו עד־ללא־הכר באלילים ואף באלילות מזרחיות תאותניות, וה־קימו בני אלים ודתות ואמונות ממזריות לרוב, כן חדל כמעט יהני משורות צבא „יון". אלכסנדר הג־דול החל בגיום בני אסיא ויורשיו — השלימו. כיום הזה מורכב צבא זה מבליל עמים: סורים, צידונים, אדומים, ערבים, לודים ופוטים ופריגים וכו' וכו' וכו'.

אמנם נסה אנטיוכוס להטיל על כל אלה איצטלה הלניסטית אחת, אבל איצטלה בלבד אינה הופכת עדין ערב־רב בינלאומי לצבא אחד הלותם למען מולדת אחת או רעיון אחד. הדבר האחד המדבר אל לבו של חייל אוריינטאלי כזה הוא... השכר. חיל שכירים בלבד. ושכירים זה טבעם שהם תובעים שכרם. וה־קופה הסורית ריקה מאוד. ואם פרש נוטל שכר גדול פי שלוש מחיל רגלי, אי אפשר לגיים מספר ניכר של פרשים קלים, ביחוד לאחר שמדי נקרעה מעל מלכות סוריה ומדי סיפקה את סוסי הקרב.

עוד יכול היה אנטיוכוס השלישי, לגבור זמנית על יריביו הדרומיים, על מצרים. אבל אין בניו יכולים

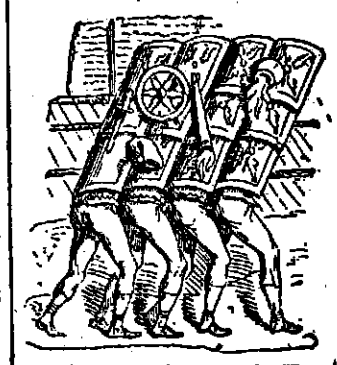

„צב" מגינים של חיילים רומיים

עוד להתזיק במלכות עם צבא של שמונים אלף חיל שכירים מתמר־דים, מתמרמרים ובמקרה הטוב ביותר: אדישים. ברגע האחרון מנסה ראש הממשלה הסורי ליזיאס להציל את המצב בחזיתות על ידי הבטחת פרסים ושיכונים ואדמות לחיילים. אבל על אלה עוד לא קם נצחון לשום צבא בעולם, ולא עמ־דה מלכות לאורך ימים.

ושעה זו שעת כושר היא אף לצבא מעטים ומה עוד שאם יבואו עמנו אחינו החיילים המאומנים הנותנים חיילים לארצות רבות, לא נהיה גם צבא מעטים.

ולתורת המלחמה של הגויים: נלמד מהמתוקנים שבהם ולא נלמד מהמקולקלים שבהם. את חרב הפי־פיות אשר בידינו תגביר רוממות אל בלבנו.

חייל מצבא חניבעל מספר...

אחים חיילים שנזדמנו במחנה המשמר שבמעלה בית חורון מפקדי המאה אשר במחנה.

האיש הוא אשר בן ברקאי מקר־תגו, שר־אלף ותיק מצבא חניבעל. הוא לא הרבה לספר על עצמו.

הוא יהודי, אך עשרים שנות שרותו בצבא קרתגו הרחיקו אותו מחיי תורה ומצוות. כל עוד חי תני־בעל, האמן האמין בו ולא חשב על דבר אחר מאשר לשרת את מצביאו הגאוני. גם הכשלונות של חניבעל לא הרתיעוהו. וישב בקר־תגו וצפה לבוא פקודה חדשה. אך אמש חיילים שנזדמנו לפני עשרים שנה הגיעה הידיעה על מותו של המצביא. בראשונה לא האמין. סבר: רומי מפיצה שמועה זו בזדון על מנת ליאש את קרתגו. אך לאחר שנתאמתה הידי־עה, חדל אף הוא להאמין בתקר־מתה של קרתגו.

חזר לאדמת אבותיו והיה לעובד אדמה. בקרבות עם מסניסה לא השתתף. לא מצא עוד טעם בהם ולא חשב עוד לאזור חגור למתניו.

אך הנה הגיעו הידיעות על המ־רידה ביהודה ופתאום ניצתה האש בלבו. את כל חייו נתן למצביא העברי האלילי והנה הופיע מצביא עברי בשם אלהי ישראל. כל חייו נצבו לפניו ימים מאוד אך עצובים מאוד, כי היו לשוא. עתה הגיעה השעה לעשות לעמו ולאמונתו. בא והתיצב לפני יהודה והעמיד לשרר־תו את נסיון חייו וידיעותיו.

עד עלות השחר כמעט ישב אשר בן ברקאי בין חיילים יהודים פעורי־פה, וספר וספר על חניבעל הגדול ועל המלחמות בכל מרחבי העולם המערבי. הדברים נשמעו כאגדות ולא שבעו האזנים לשמוע. ניכר היה שעוד היום, עשרים שנה לא־חר מות חניבעל עדיין מתגעגע עליו לבו של חיילו הנאמן אשר בן ברקאי. וכשנפרדנו ממנו אחד אחד איש לאהלו עדין נשאר הוא התייל הזקן יושב על סלע ועיניו אל הה־רים, כמצפה, כמקוה שמא יופיע מבין הרים אלה, הרים ירושלמיים, חניבעל עברי.

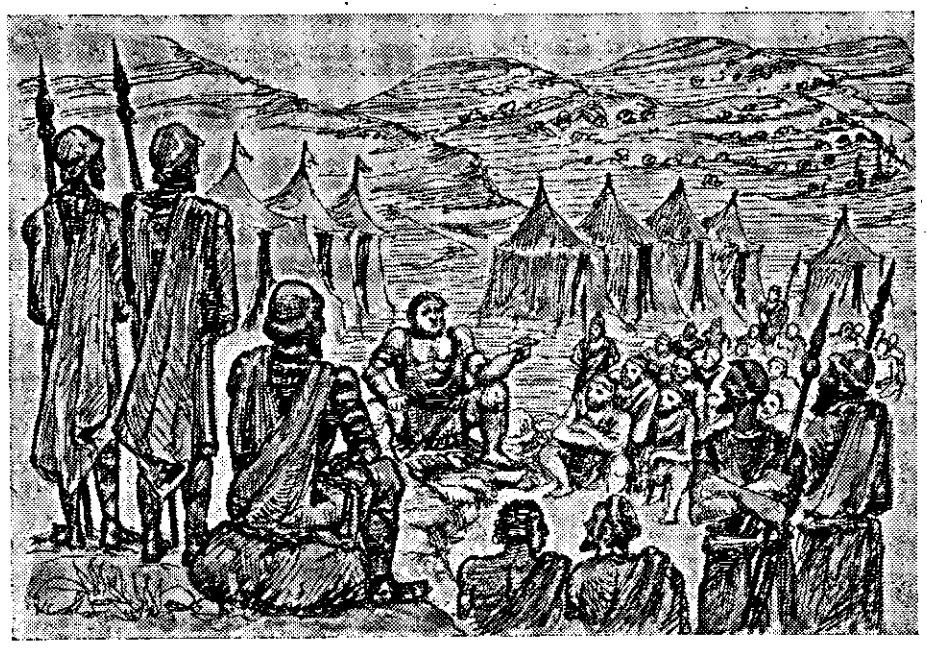

מתתיהו ובניו מול השיקוץ

באנו אל היכל הקודש, אל בית ארוני, משכן המנורה ולחם הפנים. המקום הצחין כאיטליזו של קצב. המזבח נתגאל בדם קרוש, ועליו הוצג ראש חזיר, אשר, דומה, זקף בנו עינים קמות. קלתת של בשר חזיר עמדה לצדו, ותלי זהמה נתגבבו סביב.

בפתח נשתהה מתתיהו כדי רגע — והמשיך הילוכו, וכאן, לראשונה,

> הסופר הרומי־יהודי הצעיר הורדוס פאסטוס הגיע לארץ יהודה מיד, עם התחלת המרד ומאז הוא מתלווה לבני החשמונאים על כל צעד וצעד, ודבק בהם לאהבה והערצה.
>
> כשלש שעות לאחר שחרורה של ירושלים הוא ערך סעודת הודיה לכובשים. יהודה לא יכול היה להיפנות לסעודה, במקומו הופיע שמעון החשמונאי, אשר לבקשתו של פאסטוס ספר למסובים על ביקורו האחרון של מתתיהו הזקן בירושלים.

ידעתי שיעור קומתו של הישיש, אדוני־אבי. בשר מבשרו ועצם מעצמו היה המקדש. גם יהודי רומא ואלכסנדריה, אתונה ובבל, יפנו אל המקדש בתפילתם. אף־על־פי־כן, המקדש הוא חזון־מרתקים להם. ימלאו ימיהם, ולא יראוהו במו עין. ואילו הישיש, כלום חייו חיים בלי שיראה את המקדש, יהלך בו, ישא בו תפילתו? זרע כוהנים הוא. הנוגע בהיכל, כמו חתך בבשרו החי. כיצד אביגכם את המתחולל בקרבו, למראה ראש חזיר המוצג על המזבח?

אף־על־פי־כן לא כשלה רגלו, ויקרב אל המזבח ויצמוד שם בסחי ובמאמץ. אנו קרבנו בעקבותיו, ויהודה מרים ידו להסיר את הגבלה.

„הרף", אמר הישיש קרירות.

יוחנן, שפתיו הרחישו קינה, אך הישיש שיסע קינתו. „לא כאן, כלום בזה המקום תיאמר קינה זו".

דקות חלפו, ועודו ניצב שם, גבו אליהו. לאתרוגה, אסתאם, הפך פניו שהרהימונו בקפאונם. גלימתו מופשלת לו על שכמו, וזהרורי אור החמה המשתפעת מבעד לחרכי הגג מרצדים על משי כתנתו. זקנו הלבין כולו, וכן שער־ראשו הגולש על כתפיו. דומם ורוגע הביט בנו, כשהוא משיט מבטו מאיש לאחיו, כמבקש בדחילו אחר סגולת־מה, ומובטח לו כי ימצאנה; ומבטו נח על יהודה.

„בני", אמר חרש.

„הנני, אבי", ענה יהודה.

„בבואך לטהר את המקום הזה, טהרהו טהר היטב".

„כדבריך, אבי", הלחיש יהודה.

„שלוש פעמים בבור, כמצוה. שלוש פעמים באפר, ושלוש פעמים בחול הצח מן הירדן".

„כדבריך, אבי", אמר יהודה, כל עוד קולו נשמע לו, ודמעות ניקות בעיניו.

„ושלוש פעמים במים צוננים וביד אתבת".

„כדבריך, אבי".

אחר ניגש הישיש אל יוחנן ונשק שפתיו; כן עשה לי, ליהודה, לאלעזר וליונתן, ויאמר: „אין עניין לנו כאן. הנגו והזרגו לביתו".

יצאנו את המקדש. בשער נשתהה הישיש, אחז בזרו"ו של אחד הלויים, ואמר: „מקום מגורין אייהו ז"

ברתיעה השיב הלוי, „בחקרה".

„היש שם יהודים מלבדך ז"

„יש".

„מה מעינם ז"

„באלפיים נפש".

„אנשי קנין ז" המשיך הישיש. „אנשי שם ז אנשי תרבות ז"

„אכן — אנשי תרבות", השיב הלוי.

„אי של תרבות המערב", אמר הישיש בריכוך קולו. „כיברת אתונה בארץ היהודים. הלא כן ז"

הלוי השיב במנוד ראש. בלי דעת מה, פירוש יפרש את רוך דיבורו של הישיש.

„ידידים ואוהבים למלך המלכים ז"

„אכן", נענה הלוי, „ידידים ואוהבים למלך המלכים".

„חן חן. שלוחים ובוטחים, מסוגרים בתומות, וריבוא שכירים מגן עליהם מזעם־עמם הלוחש. ומנלאוס, הכהן הגדול, כלום גם הוא עמכם ז"

„אכן, אכן".

„לך ואמרת למנלאוס, כי מתתיהו בן יוחנן בן שמעון איש מודיעין היה פה, לתזות בזוהרה של תרבות, וכי הביא עמו את חמשת בניו. לך ואמרת לו, כי יום יבוא ונתזור".

ונקם ונשוב למודיעין.

הנשק הכבד – הפיל

מלכי בית־סיליקוס היו הרא־שונים שהנהיגו את השמוש ב־נשק הכבד — בפיל־המלחמה.

את הפילים משיגים הסורים בהודו, והודים הם גם המטפלים בחיות אלו והמאלפים אותן.

מלכי בית־תלמי גם הם הת־חילו להפעיל פילים — פילים אפריקאיים. אולם הוברר שהפי־לים ההודיים יעילים יותר.

תפקידם של הפילים הוא משו־לש:

א. לשמש מחסום בשביל צבא הפרשים של האויב.

ב. לסייע בקיבוש עמדות מבוצרות.

ג. להטיל מבוכה בקרב חיל הרגלים של האויב ולהביס אותו.

בשדה הקרב מונהג הפיל ע"י מאלפו ההודי, ולגבו של הפיל מצומד צריח שבו נמצאת קבוצת חיילים. הקבוצה הקטנה ביותר מונה ארבעה לוחמים, אך ישנן כמובן קבוצות יותר גדולות.

הרומאים הטילו, כידוע, איסור על השמוש בנשק כבד זה.

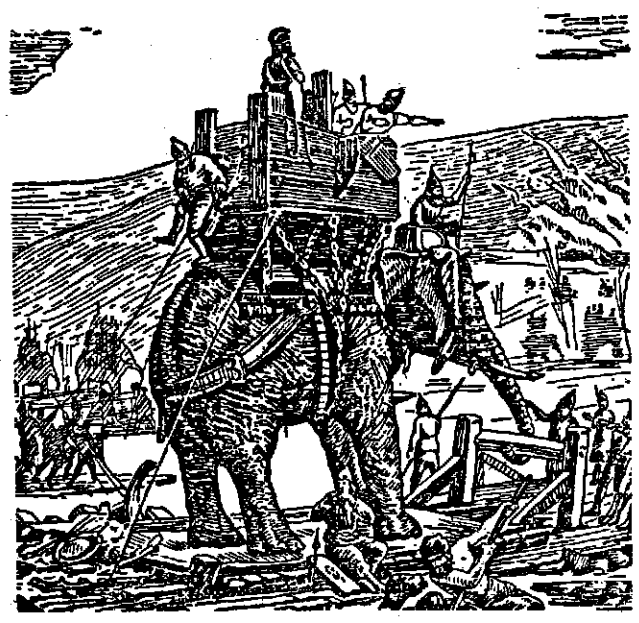

לא תהיינה אניות קרב לסוריה

בנמלי צור וביירות עולות באש זה שבוע ימים אניות־קרב סוריות אשר נבנו ללא רשות.

כזכור צמצם חוזה השלום (ליתר דיוק: הכניעה) בין רומי לסוריה בימי אנטיוכוס השלי־שי, את מספר אניות הקרב הסוריות לעשר בלבד. אולם מאז נוספו לצי הסורי למעלה מעשרים אניות. לכאורה היו אלה אניות מסחר פניקיות, אך הן נבנו בצורה שאפשר יהיה כל רגע להפוך אותן לאניות קרב.

אניה כזו בנויה בשיטת ה־„קוינקווירימה", כלומר בעלת חמש־שורות של משיטים, בני־גוד לשטה הישנה של ה„טט־רירמה" שהיו בה שלש שורות בלבד. בכל שורה יושבים חמשה איש המניעים משוט אחד. מעל לראשי המשיטים משתרעת סככה גדולה, על הסיפון עומ־דים מגדלי עץ מעוגלים סגורים בשלשה רבעים. בהם נמצאים החיילים. האניה גם מצוידת בקרני נגיחה חזקים. החיילים והמלחים הצידונים מומחים גדולים הם בהתקפה בעזרת קרניים אלו. אולם אניות אלו יותר מאשר הן משמשות לק־רבות עצמם, הן משמשות ל־העברת צבא.

עתה הקיץ הקץ על הצי ה־סורי הזה. אניות מספר נמצאות בים הדרומי, במפרץ הפרסי, אבל אלו לפי שעה אינן מד־איגות את רומי.

גיוס ערבים לצבא הסורי

— מאת פרשננו הצבאי —

לפי ידיעות שהגיעו בזמן האחרון מאנטיוכיה, מתכוננים הסורים להקים שוב יחידות צבאיות ערביות כדוג־מת השכירים הערביים ששרתו ב־צבא אנטיוכוס השלישי.

הלוחמים הערביים היו רוכבים על גמלים לפני חיל הפרשים הרגיל. הם היו מזויינים בקשתות ובחרבות ארוכות מאד.

תועלתן של יחידות ערביות אלו מפוקפקת למדי. ראשית, אי־אפשר היה להשלים עליהן את המשמעת הדרושה. שנית, הן לא היו בטוחות במקרים שהמצב בשוה הקרב היה מחמיר.

לפני חמשים שנה שרתו בצבא הסורי קרוב לרבוא ערבים. הפעם, ספק גדול אם הסורים יצליחו לגיים אפילו חלק ממספר כזה, כיון ש־לאזני הערבים הגיעה הידיעה על התדוקנותה של הקופה באנטיוכיה — ובלי תשלום מתאים, אי־אפשר, כידוע, לגיים כוחות ערבים ניכרים.

גורם מוגע נוסף הן הידיעות על נצחונותיו של הנשק העברי — ידיעות שעשו רושם חזק ביותר והחלישו את רצון ההתגייסות בקרבי השכירים מבני השבטים השונים, המעוניינים אמנם בשלל וביזה — אבל ללא קרבנות גדולים מצדם.

וסכויי השוד והביזה ביהודה הם כיום קלושים למדי...

חיילים יוניים משחקים בקוביות

חייל מצבא חניבעל מספר...

שחוק פינו

אנטי...

חייל סורי אחד שנפל בשבי לא פסק מלקרוא לעבר חיילינו ששבו אותו:

— „היי יוכוס! רחם עלי יוכוס! אל תהרוג אותי יוכוס".

סוף סוף שאל אותו מישהו מה פירושה של מלה משונה זו. החייל השתומם מאוד:

— למה תלעג לי יוכוס? האם לא קוראים לכם היהודים „יוכוס" ביוונית?

— איך עלה דבר כזה בדעתך?

— „וכי למה קוראים למלכנו אנטי־יוכוס?"

חכמת בנות ירושלים

חייל צמא סר בכניסתו לירושלים לחצר אחד הבתים לבקש מים מבת נאה שנזדמנה לקראתו.

לאחר ששתה אמר: נהגת בי כרבקה וכרחל.

ענתה בת ירושלים: אבל אתה לא נהגת בי לא כאליעזר ולא כיעקב...

ועד שהחייל נזכר מה עשה יעקב, היפיפיה השנונה נעלמה...

למלחמת מצוה – אף כלה מחופתה...

בנות ישראל שמרו מכל מש־מר במקומות סתר על נשק. עתה הומים הכפרים בהרי יהו־דה לאחר שנים של דממה ו־דכאון. ואף ילדי יהודה מאמנים אצבעותיהם ליום קרב. בכל כפר הקימו שליחי יהודה אה־לים. לשם פונה כל בחור הבא להפקד בין חיילי ישראל. לשם זורם הנשק מידי נפחים, לשם מביאות נשים נדבניות את תרו־מותיהן, מי בעדי זהב, מי מטא מלא מטוב שדות — ועל הכל את הנשק המוסתר.

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

דמותו של אנטיוכוס אפיפנס

א. האל המתגלה...

„תיאוס אפיפנס" — קרא לעצמו, כלומר: „האל המתגלה".

צאו וראו מה בין מלכי עכו״ם למלכי בית ישראל. גם מלכי ישראל אף הם צרפו את שם אלהים לשמם, אבל בדרך אחרת. „במקצת".

למשל: חזקיהו, צדקיהו, עוזיהו וכו׳. צרופים אלה באו להראות את גדולת אלהים שהם, מלכי בשר ודם בוטחים בו, בכוחו, בצדקתו. ולעומת זאת מלכי עכו״ם לא לשבח את אלהיהם באו כי אם את עצמם, ולא נתה דעתם עד שראו את עצמם כאלים שירדו מן השמים. ואם אנטיוכוס הרביעי אפיפנס היה „אל מתגלה", יבוא המלך הנגלה ויעיד על שיבו של האל שנתגלה בו.

ב. חינוך „תרבותי" בהחלט...

אנטיוכוס אפיפנס היה בנו של אנטיוכוס השלישי הידוע בכינויו „הגדול". אחרי „הגדול" עלה על כסא המלוכה הסורי סיליקוס. אנטיוכוס נשלח לרומי כבן־תערובות לגאמ־זותה של סוריה לרומי. שלש עשרה שנה ישב שם וספג לקרבו מתרבו־תה של המעצמה המערבית העולה. אלא שלא ידע את הסוד של בחירה. לא ידע להבחין מה טוב בה ברומי זו ומה רע. נוסף על כך, לא ידע גם את הסוד של איסורי כלאיים ושעטנז שיודע אותו כל הוגה בתורת משה. הוא לא הבין שאי אפשר להעביר באופן מלאכותי נטע ממקום למקום, לערבב מין בשאינו מינו, ומה שמתאים אולי לעמי אי־טליה אינו מתאים לעמי המזרח.

„גלות" זו ברומי נסתיימה, כאשר סיליקוס אחיו המולך רחם עליו והוליכו בבנו הקטן דימיטריוס. אנטיוכוס יצא לאתונא ושם נשם את אויר האולימפוס במישרין. כאן הגיעה אליו הידיעה על רצח סילי־קוס. שאיפתו לגדלות שהיא ראש תכונותיו, דחפה אותו לפעולה מהי־רה. יצא לסוריה וקנה לו את כסא המלוכה „במשיכה". ליתר בטחון שגר את פקידו אנדרוניקוס „לסלק" מן הדרך את דימיטריוס היורש החוקי בן התשע אשר ברומי. רומי לא הגיבה על „הרצח הפוליטי", כי מובטחת היתה בגאמגותו של אנ־טיוכוס „תניכה", ואכן לא טעתה.

ג. מלך מועמד לבחירות

„האל המתגלה" אכן „נתגלה" לא פעם פשוטו כמשמעו. אנטיוכיה זכתה לראות את מלכה בעירומו.

בהתקנאותו לחגיגות העממיות הגדולות שראה ברומי, ערך לפני שנתיים חגיגה גדולה בדפני שליד אנטיוכיה. ב„פאניגוריה" זו נערכה תהלוכה של חמשים אלף חיילים מכל העמים, מצוידים בכל כלי נשק מן הקל ועד לכבד. רכב־ברזל, סוסי מלחמה, פילי־מלחמה מצופים היו ציפויי זהב טהור וארגמן. אדר־יתם צעדו האלים, ואין צריך לומר שאף הם היו עדויים כסף וזהב. אחריהם הלכו קבוצות פלאסטיות אשר סמלו שמים וארץ, יום ולילה, שחר וצהרים. מתוך אגנות של זהב הפיצו נשים ממיטב הבשמים על ההמונים הצוהלים.

שלושים יום נמשכו החגיגות בפני ארבעת אלפים מוזמנים מיוח־סים. אנטיוכוס בכבודו ובעצמו עמד על יד השער והצביע לכל אורח על מקום־מושבו, כאחד הסדרנים. לא חסרו כמובן משחקי לודרים עם חיות טרף בסגנון הרומי. אך כדי שלא יהיה הכל חיקוי ויובלט אופיו המקורי של המלך, היה הוא מתע־רץ בשעת התגיגות, פושט בגדיו ורוקד עירום. לא אחד מאנשי המע־לה מבין המוזמנים הסב פניו או גם יצא מלא בושה בגלל „התב־לות" זו.

המוני העם „נהנו" כמובן ממלך שכזה אף כי אין ספק שבעומק לבם החלו לבוז לו. לא טעם היה מופיע בשוק או בבתי מלאכה ומשוחח עם המוני העם בלשונם ובגסותם, מעורר התקהלות וצחוק בבדיחותיו ודאי ודאי ש„נהנים" היו ממנו כשהיה עורך טיול ברחו־בות העיר ומטיל ממרכבתו מטב־עות כסף וזהב לתוך בריכות של מתרחצים, כדי ליהנות ממראיהם כשהם צוללים לאסוף את הכסף.

או שהיה פתאום מופיע בבתי משחאות של צעירים בלוחי תזמו־רת ומכרכר לפני ההוללים.

בוכזן גדול היה ומעניק מתנות יקרות לאוהביו ומתגיפיו. ולשם צחוק יש והיה שולח חבילת... תאנים.

לפילגשו העניק אנטיוכוס מתנה שעלתה לו ביוקר רב — שתי ערים גדולות. תושבי הערים התמרדו כתשובה לנדיבות זו.

אכן, „מלך" שכזה טרם ראתה אנטיוכיה ופסק אם ראו ארמנות מלכים בעולם בכלל.

ד. האל המתגלה בפוליטיקה

„המוניות" זו באופיו הלכה יד ביד עם רצונו להיראות כ„דימוקרט" על משקל הדימוקרטיה שראה ברר־מי.

לשם כך חידש גם חידוש (וזו דוגמת שעטנז) במשטרו. הכניס את מוסד ה„טריבונים של העם" הנב־חרים על ידי העם עצמו. וכשם ששמש „סדרן" באיצטדיון וליצן עצמו לתוך ה„בחירות". הוא המ־לך, האל, העמיד את מועמדותו לטריבון. יתר על כן: היה משוטט ברחובות, מחבק ומנשק כל הולך ושב ומבקש: חביבי, בחר בי!

מה פלא על כן כי העם לא רכש כבוד רב לאל המתגלה והעדיף לכנותו בשם „אפיפנס", כלומר: „המטורף", ואף הבניינים הרבים והמקושטים הגדולים אשר הקים לא יכלו לספר על שגיונותיו, ומה עוד שגם הם יחד עם המשתאות סייעו להתרוקנות מהירה של כל אוצרות המלכות. בזת מקדשים לא יכלה למלא אותם לאורך ימים. ומסעי הכיבושים שלו על מצרים אף הם נסתיימו בצורה מגוחכת.

במסע ראשון השתלט על חלק גדול ממלכות התלמיים, פרט לא־לכסנדריה. במסע השני נדמה היה שישתלט על הארץ כולה ואף שם כבר את כתר מלך מצרים על ראשו, אך כאן החליטה רומי להתע־רב. תעלוליו הפגימים לא הפריעו לה כמובן, ישתולל כאוות נפשו, ישדוד ואף ירצח את נתיניו כאוות נפשו. אבל התפשטות כלפי חוץ? לא, לזאת לא תסכים האימפריה העולה. והדבר נעשה בפשטות ממש תיאטרלית.

הליגאט הרומי במצרים, פופיליוס לינאס, הופיע לפניו, ותבע ממנו לוותר על מצרים. כאשר אנטיוכוס ניסה לדחות את תשובתו עד לאחר עיון, עג הרומי עוגה סביב למלך הסורי והודיע קצרות: „כאן תעיין". וכמובן שלא אנטיוכוס שבלע את „העוגה", כי אם העוגה הרומית היא שבלעה אותו והוא ויתר.

את כל חמתו שפך על ...היהו־דים.

ה. הרשע המרצח

אם לגבי העם הסורי הוא מלך מתעתע ומטורף, הרי לגבינו הוא רשע ומרצח ושמו יחרת בתולדותנו לזוועה. ודאי שלא היה יכול לעשות בנו מה שעשה אלמלא מרשיעי הב־רית מקרבנו. אבל חשבוננו עמם אינו יכול להינכות מחשבוננו עמו. אין צרות באות על ישראל מבלי שישראל יחטא בעצמו. אלהינו רוצה לצרף אותנו ביסורים ולהחזירנו בתשובה, אבל בזה אין כדי לשמש סניגוריה על הגוזר גזירות־רשע והשמד עלינו. ודרך משל: הנחש נחש הוא ונענש גם אם חוה ואדם הם הם שעברו על צו אלהים.

לא נבוא כמובן בפני קוראינו לספר להם את מה שעולל לנו מלך זה. אנו העדים. ירושלים זו שמצאה נוה בתורבות ובטומאה העדה, יתר־מות ואלמנות העדים. כאשר נפוצה השמועה לפני ארבע שנים, שמת אנטיוכוס במצרים, רבתה השמחה בירושלים. העם התמרד נגד מיני־לאוס המתיוון הגמור והבוגד שש־לח ידו באוצר בית המקדש. ואפילו יאנון, מתיוון אף הוא, אך מתון פי כמה, טוב היה בעיני העם ממיני־לאוס עבדו הנרצע של המלך הר־שע. יאנון שהודח על ידי אנטיוכוס היה אז גולה בעבר הירדן, מיהו לירושלים וערך טבח איום באלפים. ספרי תורה נשרפו (כמובן שידי יהודים בוגדים היו אף הם באמצע). את״כ ניתכו הגזירות האיומות על השבת, על המילה. נשים שנתנו את ילדיהם למילה ניתלו בשדיהם על החומה. זקנים נאנסו לאכילת חזיר. אלפים קידשו את השם, אלפים בר־חו למערות. גזירות כאלו ורדיפות כאלו כלפי עם אחר ובעלי אמונה אחרת טרם ידע העולם. אך „הער־לם" הזה לא התערב כמובן. „הער־לם" הזה, החל להתעניין במה שנע־שה ביהודה ובירושלים רק היום, כאשר נתגלתה יד הגבורה של יהו־דה המכבי. יש רחמים לנרדפים, אבל אין בעלי־ברית לנרדפים. יש הערצה לקדושים, אבל אין עזרה לקדושים.

זה הלקח אשר למדנו ואנו לומ־דים אותו היום מהשואה אשר יר־דה עלינו מידי המלך הזה שחטאים שלנו ושירוף שלו, יש בהם כדי להסביר, אבל אין בהם כדי להצדיק את רשעותו.

ו. סופו מעיד על תחלתו

היום הוא מוסל גוסס בעיר גא־באי הרחוקה, אשר נמלט אליה בברחו מעילם.

היום גופו שחוף ורקוב ומעלה צחנה בעודו חי.

האין זה מוכיח ששחפת זו ורק־בון זה חבויים היו בקרבו?

יתר על כן: האין זה מוכיח גם שכל אותה „תרבות" הלניסטית שהוא רצה לגלם אותה, שראה את עצמו כגילוי של האלוהות שלה, שכל אותה „תרבות" הגיעה קצה, כי החלו לעלות מקרבה כל יסודות השחפת והרקבון?

האם אין גם אצבע אלהים בדבר שבו ביום שאנו מטהרים את מק־דשנו ומעלים בו קרבן לאלהי האר־מת, לאל חי, בו ביום גוסס „האל המתגלה" של עולם יוון השוקע? ציון לעולם תעמוד ושם רשעים ירקב.

כך חיים בחקרה

מאחרים. בנשף

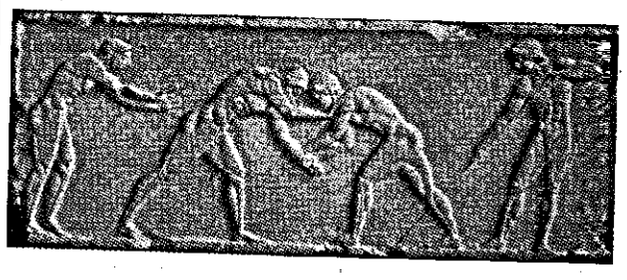

... ובוטחים בשריריהם

מה מחדש ההיסטוריון פוליביוס?

פוליביוס (שמסופר עליו בפרוס־רוס בכתבה מרומא, עמ׳ ד׳) עסוק עתה בכתיבת היסטוריה שתכיל לפי תכניתו כארבעים ספרים ותקיף את התקופה שבין מלחמות הניבעל לבין מפלת מוקדון.

פוליביוס מגדיר את ההיסטוריה שלו כ„היסטוריה פראגמאטית", כלומר כזו העוסקת בעובדות ממ־שיות, בסיבות, תגאים ותוצאות, במציאת הקשר שבין המאורעות השונים בארצות השונות — בניגוד לספרים הכתובים ע״י רוב ההיס־טוריונים היוניים והרומיים בני־זמננו, שפוליביוס לועג להם ואומר שובריהם מכילים סיפורי־בדים עד אין סוף. היסטוריונים אלה, טוען פוליביוס, מטלפים את האמת ומר־בים בסציגות דרמטיות מצוצות מן האצבע — כדי למצוא חן בעיני הקורא הפשוט.

ביוון וברומי ואף באלכסנדריה של מצרים מעלה „תורתו" ההיס־טורית של פוליביוס בלי התפעלות. אין כל ספק שהוא עולה על כל מה שידע מדע ההיסטוריה אצל עמים אלה עד היום בהבחנת העוב־דות ובחיפוש הקשר הסיבתי ביני־הן. ואם סופר עכו״מי מתחיל לה־פש טעם להתרחשות ההיסטורית ודאי ודאי שיש כאן התקדמות, אבל אם תחילתו בפילוסוף של היס־טוריה ומחדש רעיון הטעם בהיס־טוריה שובה גם לבבות של צעירי ישראל באלכסנדריה ובהשפעת מת־יוונים גם בירושלים עצמה, אין זה מוכיח אלא את מדת הבורות שפ־שתה בקרבנו, ואת מדת ההתרתקות אשר התרחקו צעירנו מתורת משה ונביאים. ואף תרגום כתבי הקודש ליוונית לא הועיל ולא כלום.

מאות שנים לפני פוליביוס ואף לפני טוקידידס שקדם לו בהסברת התולדה בשלש מאות שנה, למדנו מפי אורן הנביאים ומפי הנביאים הבאים אחריו, שההיסטוריה אינה צרוף של מקרים, כי אם שלשלת שיש לה הגיון וטעם וסבה ומסובב ומטרה. ובספרי דברי הימים נצ־טווינו לקרוא לא כקרוא אדם סיפור מרתק ומעניין כי אם כספרי לימוד, אשר נלמד מהם איך לנהוג, מה לעשות ומה לחדול:

„זכור ימות עולם, בינו שנות דור ודור
שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך".

נביאינו שהתנבאו ברוח הקודש ידעו כי לא למראה עיניים יש לדון את המאורעות, כי אם לפי מה שמתרחש במעמקים. הם נבאו חור־בן לעמם ולעמים אדירים ועצומים באשר נדמה היה שישבו לעולם והם נבאו עליות עמים וגאולת ישראל כאשר נדמה היה שאין להם תקומה עוד. הם ידעו כי „הארץ תנפה תחת יושביה, כי עברו תורות חלפו חוק" ועל כן: „אלה אבלה הארץ ויאש־מו יושבי בה". והם ידעו כי „אשור שבט אפו ומטה זעמו" של אלהי העולם.

מי שלמד תורה זו, עדיין יראה גם ב„חידושיו" של פוליביוס — למרות ידיעותיו הרבות — רק את־חלתא של הבנה. הוא כבר תופש כי יש עלה לכל דבר, אבל עדין אין הוא מגיע לעילת העלות, לרא־יית כל המתהוה כחטיבה אחת על מי רצון וחוק אחד, כאשר ראו נביאינו את ההיסטוריה.

כיצד ללמוד מההיסטוריה?

הננו מביאים לפני קוראינו את השורות המאלפות הבאות מתוך הספר הראשון של ההיסטוריה לפוליביוס. פוליביוס כותב:

„ישנן שתי דרכים בהן יכול כל אדם לשפר את מצבו (הכוונה היא לא רק לאדם, אלא גם לציבור ולמנהיגיו, — המלבי״ד): הוא יכול ללמוד לקח ולהיטיב את דרכו מאסונות שהוא בעצמו נפגע בהם, והוא יכול ללמוד לקח מכשלונותיהם ואסונותיהם של אחרים. הדרך הראשונה מו־בנת ו„מורגשת" יותר, הדרך השניה — פתות מזיקה ...

ולכן, שום איש אינו עריך לבחור מרצונו הטוב בדרך הרא־שונה, כיון שהלקח הטוב הנלמד ממנה כרוך בסבל רב ובסכנות — ועליו לבחור בדרך השניה שממנה הוא יכול ללמוד מבלי להפגע ...".

נתגלו שני מיסמכים סודיים של הסורים!

בלשכת המקדש נמצא מכתב סודי שנשלח על ידי ליסיאס ל„חבר היהודים" מיסודה של מפלגת מינילאוס. ממנו ברור שמינילאוס הציע הצעות „מסו־יימות" לאדון־השליט. המכתב נוקט בזהירות רבה ואינו מפרש את הדברים, אבל המכיר את מינילאוס ואנשיו ידע גם את טיבן של ההצעות. כיבוש העיר בא כחטף על הבוגדים ולא הספיקו ליטול עמם את ה„דואר הדיפלומטי" הסודי.

וזו לשון המכתב היווני בתר־גום העברי:

ליסיאס דורש בשלום קהל היהודים. יוחנן ואבשלום שליחיכם מסרו לנו את המכתב הרצוף בזה וביקשו מאתנו תשובה לענייניים הנזכרים בו. מה שצריך היה להביא גם לפני המלך הצעתי לפניו, ומה שאני בעצמי יכולתי לאשר אישרתי. אם תעמ־דו גם להבא במסירותכם לשלטון, אשתדל גם בעתיד לעזור לטובתכם. בנוגע לפרטים מילאתי את ידי ציריכם ובאי כוחי לבוא במשא ומתן אתכם. שלום; כתוב בשנת מאה ארבעים וארבעה לחודש דיוסקורינתיוס.

המיסמך השני אשר נמצא הוא מתאריך מאוחר יותר, לאחר הקרב בחמתא. כנראה שליסיאס למד משהו מקרב זה והחליט ללכת בדרך „הפשרה", כדי לקנות את לב החסידים שיצאו למלחמה בעיקר בגלל הגזירות על חוקי התורה.

במכתב כלולה גם מעין „חניה" לאלה אשר „פשעו" למלכות ...

ומיהו המוציא לפועל של „החניה" ושל ביטול הגזירות? כמובן מינילאוס בכבודו ובו־עצמו, המיילדת של הגזירות. וזו לשון האגרת אשר עמדה כנראה להתפרסם בימים אלה:

... אנטיוכוס המלך דורש בשלום הגירוזיה של היהודים ושאר היהודים. מקוים אנו ששלום לכם; לנו שלום. סיפר לנו מינילאוס שרוצים אתם לשוב בחזרה ולהמסר לעסקיכם. מי שישוב עד השלשים לחודש כסאנטיקוס ילך לשלום, ויהא בטוח שתנתן ליהודים הרשות להשתמש במאכליהם וללכת ב־חוקיהם כמו בראשונה, ואיש מהם לא יסבול בשביל פשעיו. גם שלחתי אליכם את מינילאוס, להניח את דעתכם, שלום לכם; כתוב בשנת מאה ארבעים ושמונה בחמשה עשר לחודש דיוסקורינתיוס.

זו האגרת, אשר השמועה עליה גרמה לסערה בכנסת. מו־טב שתתפרסם בגלל הרוצה „לשוב" — ישוב.

יסגרו בתי הספר של „המיתיון"

לפני עשר שנים בפרשה ב־יזמתו של יאזון רשת של בתי ספר מזרם המתיוונים.

הרשת נקראה בשם המתיון, על שם יוון ועל שם „מיתוס" כאחד, שהרי אגדות האלים ה־מיתולוגיים מהוה מקצוע חשוב בלימודים שם. בבתי ספר אלה לא לימדו עברית כלל ואת המקרא לימדו על פי תר־גום השבעים או „ספטואגינטה" בלשונם.

אך בעיני מינילאוס גם שא־ריית זו של יהדות גראתה מיו־תרת, והוא בטל את לימוד ה־מקרא בכלל. מאז גזירות השמד נסגרו כל בתי הספר העבריים וזרם „המיתיון" השתלט על כל מערכת החינוך. מה היתה „ה־רוח" של חינוך זה אין צריך לומר, די אם נזכיר שבכתות העליונות התענגו בעיקר על „המשתה" של אפלטון המטיף לאהבת גברים...

כדאי גם לציין שרובם של המורים באותם בתי ספר הם דוקא חסידים „אדוקים" — כ־דרך יהודים בכלל — של השטה ה„קיניקאית" כלומר הצינית. זה הזרם הקיצוני של הפילוסופיה הסטואית, אשר על פיה חייב כל אדם לחיות לעצמו ועל פי דעת עצמו מבלי להתחשב כלל בצבור בדעת הצבור או תועלת הצבור. אכן „ערך" חנוכי נאה נוסף על יתר „הערכים" של תורת יוון...

השנים האחרונות עשו שמות בנפשות ילדינו, בין אם ספגו תורה מאונס בבתי ספר אלה, בין אם לא למדו תורה בכלל, בעקבות הגזירות.

על הכנסת לתת דעתה על כך. לא בקלות נעקור את ה־עשבים הרעים אשר עלו בש־דות הנוער שלנו בשנים האח־רונות. הנוער טעם מ„עץ ה־דעת" כביכול, ונמצא מאבד את „עץ החיים" שהיא התורה. גם השעשועים הרבים בגימנסיונים משכו כמובן את לבו של צעיר.

כיצד להכניס את יפיפיתו של יפת באהלי שם, זו תהיה בעית היסוד בחידוש החינוך שלנו. כשם שהעולם כולו נברא על ידי אל אחד, כן הכל מותר וחייב ידיעה ולימוד בתנאי ש־הכל יועמד באור התורה, תורת האמת.

מה היה אילו ניצחו הסורים?

קצין סורי גבוה איש דמשק שנפל בשבי לידי חיילינו בבית צור מסר שפקודתו המפורשת של אנטיוכוס אפיפנוס לליסי־אס לפני צאתו למזרח היתה „להושיב בני נכר בכל גבולות יהודה ולחלק בגורל את ארץ היהודים".

ספר פלאים — ספר חנוך

(המשך מעמוד ב׳)

עזן וריחות.

אך עיקר הדברים אשר חנוך מספר לו לבנו מתשולח הם שני החלומות אשר חלם. אחד חלום זוועה קצר:

חלום חורבן העולם

ועתה מתושלח בני אראך את כל המראות אשר ראיתי ואספרם לפניך. שני מראות ראיתי לפני נשאי אשה והאחד לא ידמה לשני. הראשון בלמדי לכתוב והשני לפני נשאי את אמך ידנה.

שוכב הייתי בבית מהללאל אבי הזקן וארא במראה והנה התמוטטו השמים ויבקעו ויפלו לארץ, וכאשר נפלו לארץ וארא והנה הארץ נבלעה בתהום גדולה והרים נתלו על הרים וגבעות על גבעות שבעו ועצים גבוהים נעקרו משרשיהם ויפלו וישבעו בתוך תהום. ודבר נפל אז לתוך פי ואשא קולי לקרוא ואמר: הארץ נחרבה! ומהללאל אבי הזקן העירני כי שכבתי אצלו ויאמר אלי: למה תצעק ככה בני ולמה ככה תיילל. ואגיד לו את כל המראה אשר ראיתי ויאמר אלי: נוראות ראית בני, מראה קשה בחלומך, מסתרי כל חטאות הארץ בתהום תטבע וחורבן גדול תחרב, ועתה בני קומה והתחננת לאדון־הכבוד, כי אמונה בך למען ישאר שיור על הארץ ולבל יחריב את כל הארץ.

והשני חלום דברי ימי העולם מאז אדם וחוה, גירושם מגן עדן, מרשת המבול ודברי ימי ישראל עד ימינו אנו ממש. והכל בלשון משל. ישראל הם הצאן כמאמר ה־נביא „שה פזורה ישראל" או כמשל אשר המשיל יחזקאל. ואכן אף הרועים הרעים, אלה המנהיגים ה־בוגדים הנוהים אחרי תרביות נכר, אף הם מצויים כאן בצורות שונות. ואני לא אוכל בזה להביא לפניכם קטעי דברים כי קצרה היריעה מ־השתרע, והרי רק פרק אחרון מימי השמד והשתרור.

העורבים וקרן האיל

... ואחרי כן ראיתי במראי את כל עוף השמים באים, הנשרים, הדיות, האיות והעורבים. והנשרים היו מנהלים את כל העופות ויחלו לבלוע את הצאן ולנקר את עיניהם ולבלוע את בשרם. והצאן זעקו כי נאכל בשרם על ידי העופות ואני ראיתי ואבך בשנתי על הרועה והנא אשר רעה את הצאן. וארא עד אשר נבלעו הצאן על ידי הכלבים והאיות ולא השאירו להם בשר ועור וגידים ולא הותירו רק עצמותיהם לבדן וגם עצמותיהן נפלו לארץ וימעטו הצאן...

והנה טלאים נולדו לצאן הלבנים ויחלו לפקוח את עיניהם ולראות ולקרא אל הצאן. הם צעקו אליהם ואלה לא האזינו אל דבריהם כי חרשים היו מאוד ועיניהם כהו מאוד מאוד. וארא במראה והנה התנפלו העורבים על הטלאים ויתפשו טלה מן הטלאים ויקרעו את הצאן לגזרים ויבלעום. וארא עד אשר צמחו קרנים לטלאים והעורבים גדעו את קרניהם וארא עד אשר צמחה קרן גדולה לאחד מן הצאן ועיניהם נפקחו. ויכם אליהם ויקרא אל הצאן והאילים ראהו וכולם רצו אליו. והעורבים נלחמו וריבו אתו ויבקשו להוריד את קרנו ולא יכלו לו...

כל הנשרים והדיות והעורבים והאיות נקבצו יחד ויבואו אתם כל צאן השדה. כולם באו יחד ויעזרו זה לזה לגדע את קרן האיל ההוא.

וארא את האיש אשר כתב את הספר במצוות אדוני, עד אשר פתח את הספר על השמד וירא לפני אדוני הצאן כי השמידו הרבה יותר מן הראשונים. וארא עד אשר בא אדוני הצאן אליהם ויקח בידו משה ועמו ויך את הארץ והארץ נבקעה וכל החיות וכל עופות השמים נפלו מתוך הצאן. וארא עד אשר נתנה חרב גדולה אל הצאן ויצאו הצאן אל כל חיות השדה להמיתן וכל החיה ועוף השמים נפרצו לפניהם. וארא עד אשר הוקם כסא בארץ החמדה.

ושבעים הרועים החטאים נשפטו ויושלכו אל תוך עמק מלא אש...

וארא עד אשר הביא אדוני הצאן בית חדש גדול וגבוה מן הראשון ויקימהו במקום הראשון, וארא את כל החיות אשר על הארץ וכל העופות אשר ברקיע השמים נופלים ומשתחוים לצאן ומתחננים אליהם ונשמעים להם לכל דבר.

ואחרי כן אתזוני שלשת לבושי הלבן בידי ויד האיל אחזה בי גם כן ויקחוני ויעמידוני בתוך הצאן ההם. והצאן היו כולם לבנים וצמרם גדול וצח וכל האובדים והפזורים וכל חיות השדה וכל עוף השמים נאספו בבית ההוא ואדוני הצאן שמח שמחה גדולה כי כולם היו בטוב וישובו אל ביתו. ועיני כולם נפקחו ויראו את הטוב ולא היה בתוכם איש אשר לא ראה.

זה המראה אשר ראיתי בשנתי ואיקץ ואברך את אדון הצדק ואתן לו שבח. אחר בכיתי בכי גדול ודמעותי לא חדלו עד אשר לא יכולתי נשוא עוד. בלילה ההוא זכרתי את החלום הראשון ועליו בכיתי ואתאבל עד ראיתי את המראה ההוא.

והמשורר האלהי מסיים את ספרו בחזון הגאולה השלמה, הנקם לר־שעים למרשיעי הברית, ולרועים הרעים והגמול הטוב לצדיקים. ה־חרב ביד הצדיק לפני בוא העת בו תכלה החרב מהעולם.

החמס יעקר והמלכות תקום

אהבו יישר ולכו בו. אל תקרבו אל יושר בלב ולב ואל תתחברו אל אנשי לב ולב, רק בצדק תלכו בני...

כי ידעתי חמס ורב בארץ ומשפט גדול יעשה על הארץ וכל הרשעה תתם ורשעה וכל בגינה יהרס.

וכאשר ירבו חטא ורשע וחמס וכחש ופשיעה וטומאה יגברו, תבוא פורענות גדולה מן השמים על כל אלה. בימים ההם יעקר החמס משרשיו והרשע והתרמית מתחת השמים. וכל צלמי הגויים והיכליהם ינתנו לשרפת אש והכחידום מכל הארץ ואבדו בזעם ובמשפט מיום לעולם. ואחרי העקר שרשי הרשע והחוטאים בחרב ישמדו, והמחרפים בכל מקום יכרתו וכל חורשי חמס בחרב יאבדו אז יהיה שבת הצדק וחרב תנתן לעשות משפט צדק והחומסים ימסרו בידי הצדיקים. ובאחריתו יקנו בתים בצדקתם ובית יבנה למלך הגדול לתפארת עד עולם.

(C) ישראל אלדד מחשבת מלכות ישראל
www.israeleldad.co.il

בתפוצות • ובממלכות

כך נפלה מוקדון

— אגרת מאת מאמרקוס, סופרנו ברומא —

בסוף השבוע שעבר הייתי אורחו של המצביא הרומי המפורסם לוציוס אמיליוס פאולוס. בביתו עשיתי היכרות עם ההיסטוריון היווני פוליביוס ועם בנו של המצביא, פובליוס קורנליוס סציפיו, צעיר בן 22 שמנבאים לו עתיד צבאי גדול.

השיחה נסבה על ירידתה של מוקדון, אשר מארחי היה זה שניצח אותה בהתמודדות האחרונה והמכרעת.

ההיסטוריון הגדול פוליביוס נמצא ברומי כגולה. הוא הוגלה בתוך 1000 בני־תערובות מנכבדי היונים אחרי אותו קרב שהוזכר לעיל. אלא שהמזל האיר לו פנים: בעוד ששאר הגולים פוזרו בערי איטליה ויש להניח שאין הם „מלקקים דבש" בגלותם, הרי פוליביוס נשא חן בעיני המצביא המנצח ובעיני בנו, והם התידדו אתו, ועל פי המלצתם הושאר המלומד ברומי.

ערב זה שבילתי באותו בית היה בשבילי חוויה גדולה. גגולה לפני (ממקורות ראשונים) הדרמה הגדולה של מפלת מוקדון לפני ארבע שנים — והרי מי מילל שהקיסרות הגדולה של אלכסנדר מוקדון תתפורר במהירות שכזו, ומולדתו תיהפך ל„פרובינציה" של מדינה אחרת בסחות משלושה יובלות אחרי מרתון?

תאוות הבצע היתה בעוכריהם

ועוד נקודה חשובה: מכל הרבים ששמעתי הגעתי לכלל מסקנה שמפלת מוקדון לא היתה הכרחית. הא יכלה לקיים עוד את עצמאותה במשך שנים רבות אלמלא — תאוות הבצע.

והריני מעלה על הכתב פרשה מעניינת זו למען תשמש לקח והזהרה לאלה שהבצע יקר להם ממולדתם.

מכל העדויות הוברר לי: שניהול המלחמה מצד רומי נגד המלך המוקדוני האחרון פרסיאוס נתקל בקשיים מרובים. וכשהתקרבה שעת ההכרעה הוצעה למוקדוניה הצעה מצויינת: מאחר שהקלטים מגאליה הרחוקה הגיעו בגדודיהם ומסעי המלחמה שלהם עד למוקדון, הציע המצביא הקלטי קלונדיקוס, בראש רבוא לוחמים מובחרים, את שרותו למלך מוקדון. רבוא לוחמים נוספים יכלו להכריע את הכף — אלא שהצעה זו לא נתקבלה מפני ששני הצדדים לא יכלו להשתוות ביחס לגובה שכירת הקלטים. תאוות הבצע סינורה את עיני פרסיאוס. הוא לא רצה לוותר על אדרכמוניו והעדיף לוותר על בעל־ברית חזק, וקרוב לודאי, שמעשה זה גרם למפלתה של מוקדון.

הקרב בפידנה

הצבא הרומי והצבא המוקדוני ערכו את כוחותיהם לקרב המכריע ליד העיר פידנה. יום אחד לפני המועד שנקבע לכתחילה כיום הקרב, בשעות שלאחר הצהרים, נתקלו משמרות יונים במשמרות רומיים בשעה ששני הצדדים באו להשקות את סוסיהם. פרצה תגרה, ושני הצדדים החליטו להכנס בקרב „מלא" ולא לדחות אותו ליום המחרת.

המצביא הרומי היה המארח שלי — לוציוס אמיליוס פאולוס — בנו של הקונסול הרומי שנפל בקרב המפורסם בקאנה (בו הושמד הצבא הרומי ע"י חניבעל). מפקד מוכשר ואמיץ זה ששיבה זרקה בו כבר אז, סקר בעצמו את יחידות לוחמיו בעברו ביניהן ללא כובע לראשו וללא מגן בידיו.

אך הספיק לסיים את המיסקר ולהראות ל„פאלאנקס" המוקדוני, צבא הרגלים היווני הכבד, הנהית את מהלומתו האלומה. המצביא הרומי, שראה קרבות לא מעטים, מודה ומתוודה שבראותו את התקפת ה„פאלאנקס" נרעד כולו. ואמנם מיד נוצר מצב חמור ביותר בשבילו. ה„פאלאנקס" פאסא את חיל־החלוץ הרומי, השמיד קוהורטה (כ־600 חיילים) ונישא בסערה קדימה. הלגיונות הרומיים מיהרו לפנות את המישור ונסוגו עד לגבעות הסמוכות.

אולם אז התפזר ה„פאלאנקס" יתר על המדה — והרי כל כוחו הוא בהיותו „דחוס", „סמיך". הרוגמאים התאוששו והתחילו להסתנן לתוך פירצות ה„פאלאנקס" ולהתקיף את הלוחמים היונים מן הצד ומן העורף.

חיל־הפרשים היוני שיכול היה להציל את ה„פאלאנקס", עמד מן הצד, ולפתע פתאום פתח במנוסה — והמלך פרסיאוס בראש הבורחים...

הצבא הרומי הסתער קדימה. ה„פאלאנקס", כוח של 3000 חיילים — הושמד כולו ומיד לאחר מכן התחיל טבח כללי של שאר היחידות המוקדוניות. היונים השאירו בשדה־הקרב 20.000 הרוגים. 11.000 נלקחו ע"י הרומאים בשבי. המלך פרסיאוס נמנע והובל כשבוי לרומי.

כך בא הקץ לעצמאותה של מוקדון. יחד אתה שועבדו לחלוטין גם המדינות היוניות האחרות.

רומי — מלכת הממלכות

— מאת פרשגנו המדיני —

באותו זמן בו פרצה מלחמת החרות של עמנו נהפכה רומי למלכת הממלכות:

— מוקדון נפלה.

— מצרים נהיתה בעלת־בריתה של רומי, יותר נכון: כפופה לה.

— אנטיוכוס איבד לטובתה את כל שטחי אסיה הקטנה עד לנהר האליס.

— רומי החלה לתת פקודות לסוריה...

כולנו זוכרים את כשלונו המחפיר של אנטיוכוס הרביעי במצרים, לפני שלש שנים: לכאורה התקדמו צבאותיו ונדמה היה שמלכות תלמי תיכבש על ידו. והנה, בעמדו בשערי אלכסנדריה, הופיע לפניו גאיוס פופיליוס, נציג רומי, ונתן לו פקודה בשם הסינט הרומאי לחזיר את כל השטחים הכבושים במצרים ולפנות את מצרים תוך זמן קצר שייקבע מראש. אנטיוכוס ביקש שהות לישובדעת, אולם הרומאי התקיף עג במקלו מעגל סביב אנטיוכוס ודרש ממנו תשובה לפני צאתו מהמעגל. ואנטיוכוס נכנע... הוא נשמע לפקודה ופינה את צבאותיו ממצרים.

*

מעניין: הסופרים המדיניים הרומיים טוענים שבעצם אין רומי נוקטת מדיניות של כיבושים. פרט למלחמה הראשונה נגד קרתגו, „נכפו" שאר המלחמות עליה ולא היא היתה זו שהתחילה בהן. טענות אלו מצחיקות במדת־מה, אבל הבוחן את העובדות בלא פניות כל שהן מוכרח להודות שישנו גרעין של אמת בכך. ודאי: התאבון בא עם האכילה; אין ספק שתאבונה של רומי ילך ויגדל, וימים יבואו בהם תנסה לבלוע ממלכות רבות על קרביהן ועל כרעיהן, אך לפי שעה אין הרומאים ששים אלי קרב ורבים בתוכם שוחרי השלום המתנגדים לחסידי המלחמה.

*

העמים הכפופים לרומי, — גם אם הם נקראים בעלי־ברית — לא כולם מרגישים בלחצה. אין לה עדיין הכוח המספיק להפוך את השפעתה לגורם מכריע ביחסיהן הפנימיים של מדינות כמלכות בית־סיליקוס או כמלכות בית־תלמי, ואף ביחסי־חוץ נשאר עדיין „מרחב־תמרונים" גדול למלכויות הללו. ולפיכך, אם גם יבוא מצביאנו, יהודה המכבי, בברית עם הרומאים, אין זאת אומרת שאנטיוכוס יפסיק מיד את מלחמתו ביהודה. אך הוא יהיה זהיר יותר ויצטרך לשקול את כל צעדיו, כיון שיחשוש ודאי לבל תתערב רומי שוב בעניניו ותפגע שוב בפרסטיז'ה שלו הרעועה גם בלאו הכי.

„מאידך גיסא, יש להתיחס לבעל־ברית אדיר שכזה (אם אמנם תושג הברית) יחס של „כבדהו והשדהו". כי הרי אין ברצוננו להחליף שעבוד לסוריה בשעבוד לרומי.

כיצד התחילה מחלתו של אנטיוכוס

על מחלתו של אנטיוכוס אפיפנס נודעו לסופרנו בבאבאי (איספאהאן) הפרטים הבאים:

מאחר שקופת המדינה היתה ריקה עקב ההוצאות הרבות להחזקת צבא השכירים ועקב המס שאנטיוכוס חייב היה לשלם לרומא, „המציא" הוא „שיטה" מעניינת של שרידות קופות מקדשים: הוא היה „מתחתן" עם כוהנת של איזו שהיא אלילה, (בפעם הראשונה נישא את „שיסתר" עם הכוהנת של מקדש דיאנה בסוריה), ואחר כך בוזז את אוצרות המקדש בתודת שילוחים לכלה.

אנטיוכוס החלים לחודר על „חכמה" זו בהיכל האלילה הפרסית נגאיה, בעילם. הוא בא בראש קבוצה קטנה של מלחים להיכל נגאיה לשאת את הכהנת (ולשדוד את האוצרות...). אולם כוהני נגאיה ידעו על כוונתו, וברוב ערמתם נתנו לו להכנס להיכל, ואחר כך נעלו את שעריו ובפתחם דלת נסתרה בתיקרה זרקו אבנים, פוצצו את ראשיהם של רוב המלעים ומצאו את אנטיוכוס עצמו.

ימים ספורים אחרי מאורע זה הגיעו אליו הידיעות על מפלת צבאותיו בחמתא (אמאוס). הידיעה הרתיחה את אנטיוכוס והוא יצא מיד בחזרה לסוריה, כדי לעלות משם על יהודה, וברוב באותו אמר: „בית־קברות ליהודים אעשה את ירושלים בבואי לשם".

מיום ליום הלכה מחלתו וגברה. אפו התחיל להרקיב ואברים אברים היו נושלים ממנו — ותגבר הצחנה עד כי מקורביו לא יכלו לסבול אותה.

הגליל בסכנה!

צידון. — בערי החוף צור, צידון ועכו, מסתובבים ברחובות סורים, ומשמיעים נאומי הסתה וקוראים להשמיד את היהודים שכניהם ואף לעלות להרי הגליל ולעשות כלה בהם.

התרחבות הישוב היהודי צפונה היא כידוע לצניינים בעיני הסורים: ההסתה מתרכזת בשתי נקודות:

א. היהודים מסרבים להטמע בתרבות הסורים ולהיות כמותם.

ב. היהודים המציפים בזמן האחרון את מרחבי הצפון ואף חדרו לגלעד, אינם רואים את עצמם כנכרים־מתישיבים כי אם כבעליהם של גלילי הארץ האלו.

הידיעות על נצחונות יהודה המקבי הטילו פחד עליהם.

מוסרים על כנופיות גדולות המתארגנות בעכו והסביבה.

הצילו את הגליל!

סערה בכנסת

(המשך מעמוד א')

יהיה בידי הגויים. להיפך: כדאי לנו שיהודה תהיה תחת שלטונה של סוריה, כי ע"י כך היא תציל את עצמה ממצב של מדינונת קטנה העלולה להשתחק בין המעצמות הגדולות, בין סוריה לבין מצרים.

„עכשיו הרגע המתאים לשחרר כליל את ארצנו"

שמעון התרסי, אחיו של יהודה המקבי, תיאר בתחילת נאומו את מצבה הקשה של סוריה, את האנדרלמוסיה הפנימית השוררת שם עקב ההתחרות בין ראשי השלטון שכל אחד מהם רוצה לתפוס את השלטון מיד לאחר שתיעצמנה עיניו של אנטיוכוס, וכן את המצב הכספי החמור לנוכח הקופה הריקה.

חלק חשוב של נאומו הקדיש שמעון לביתוה המצב הבינלאומי ולתאור עליתה המהירה של רומי, הנהגת לתת בזמן האחרון הוראות שונות הן לסוריה והן למצרים.

„עכשיו הוא הרגע המתאים ביותר לשבירת עולו של אנטיוכוס ולשחרר כליל את ארצנו! — קרא שמעון. — כיום יש ביכלתנו להשיג תמיכה לשאיפותינו הלאומיות הן ברומי והן באלכסנדריה!"

„לעומת זאת", — הזהיר שמעון בהמשך נאומו — „אם תגבר ידם של דורשי השלום והעם יתפתה ויאמין להבטחותיהם של האויבים ומשרתיהם המתיוונים, הוא ימצא כעבור מחצית השנה או כעבור שנה על סף ההשמדה: הסורים והמתיוונים יחדשו את פעולותיהם, והעם המפורק מנשקו ומרוחו המלחמתית לא יוכל להתגונן ויחוסל כליל".

„כיצד יכולים אתם להעלות על הדעת כריתת שלום עם מרשיעי־הברית ועם האויבים שטמאו את בית־מקדשנו?!" — קרא שמעון בהתרגשות בפנותו אל ספסלי החסידים. בסיום נאומו רב הרושם.

לא שוכנעו...

כפי שנודע לסופרנו מפי ראשי החסידים, לא שיכנעו אותם דבריו של שמעון והם מוסיפים לחשוש לתוצאות המלחמה, ולפיכך יוסיפו גם לחתור לקראת שלום של פשרה שישאיר את השלטון המדיני בידי סוריה תוך כדי הבטחת חופש הדת ליהודים.

רושם עצום בעולם

(המשך מעמוד א')

המפוארים, מלכי בית־תלמי, יזעו להעריך במשך דורות את העם היהודי האציל, ועל היחידות הצבאיות היהודיות במצרים הוטל התפקיד האחראי והמכובד של שמירת איזור פלוויון (סואץ). עמנו ראה תמיד את שלטונם של מלכי בית־סלייקוס ביהודה כשלטון־עריצים בלתי־חוקי. לפיכך מקדמים אנו כברכה את שחרורה של הבירה היהודית ומאחלים לנשק המקבים נצחונות נוספים עד לשחרור המלא.

השמחה לאיד סוריה יש לה ודאי חלק לאהבה זו כלפינו, אבל בפוליטיקה טובה גם אהבה שלא לשמה...

העתון הפרתי „המזרח" כותב:

„בנשימה עצורה עוקבות אומות רבות אחרי מלחמת־הגבורה של היהודים שהגיעה לשיאה עם שיחרור בירתם הקדושה ירושלים. סריה השניאה את עצמה על כל שכניה הן בעריצותה והן בתאוות־הבצע שלה ושאיפותיה לכיבושים נוספים. ועתה, כמעט באופן מקביל למפלות שירדו על ראשו של אנטיוכוס בגבולות מלכותנו ובשטחים השייכים לאיזור השפעתנו, הנחיתה אומה קטנה מהלומה אדירה על סוריה באחד המקומות האסטרטגיים הרגישים ביותר בשטחי שלטונה. העם הפרתי ישמח לראות בנצחונם הסופי המלא של היהודים".

פגיעה חדשה בקרתגו

— מאת מאמרקוס, סופרנו ברומא —

מחוגים מהימנים נודע לי שעל קרתגו מאיימת גזירה חדשה.

שלטונה של רומי באפריקה הצפונית־מערבית מתבסס לא רק על כוחה הצבאי והבצעת קרתגו אחרי מפלת חניבעל, אלא גם על מצב מדיני מסויים, מצב של שווי־משקל בין המלך מאסיניסה לבין קרתגו. מלכותו של מאסיניסה היא שכנתה של קרתגו. היא מיושבת שבטים נודדים. היא בעלת־בריתה הנאמנה של רומי. מאסיניסה הוא אדם ערמומי ובעל־מרץ והוא יודע לחנניף לרומאים מאין כמוהו...

רומי מעוניינת שמאסיניסה ילחץ על קרתגו, אך אין היא מעוניינת שכוחו יגדל יתר על המדה. בין מאסיניסה לבין קרתגו קיימים סיכסוכים מזה שלשים שנה — ורומי ופסק־דינה הוא חוק בשביל שתי המדינות האפריקאיות השכנות.

בשנים האחרונות פסקה רומי כמה וכמה פעמים לטובת הקרתגאים. אולם בינתים התחזקה קרתגו, מסחרה משגשג, אוכלוסתה גדלה, ומצבה כיום כמצבה בתקופת השיא של כוחה וזהרה.

מצב זה עורר חששות ברומא, והסינט הרומאי, מתכונן לפעולה מסויימת שתצר את צעדיה של קרתגו.

פעולה זו תתבטא, כפי שמומרים, בהתערבותה המחודשת של רומי בסכסוך בין קרתגו לבין מאסיניסה — הפעם מתכוננת רומי להכריע לטובת מאסיניסה. מלך זה תובע לעצמו את אמפוריה, על גדות מפרץ־סירטה הקטן, — אחד האזורים הפוריים ביותר בסריטוריה של קרתגו. לפי השמועות הסובבות בחוגים המקורבים לסינט, תצטרך קרתגו נוסף לכך לשלם פצויים כבדים עבור השמוש בשטח זה במשך שנים רבות „ללא כל זכות".

תהיה זו בלי ספק מכה קשה בשביל קרתגו, הן מבחינה חמרית והן מבחינת אבדן הפרסטיג'ה.

יזון מת בבדידות

אנו בני־דת משה „בלבד"...

יזון, מי שהיה כהן גדול וראש המתיוונים, מת לפני ימים מספר במצרים בבדידות.

כזכור היה יזון אחיו של חוניו השלישי, הכהן הגדול, והוא הוא שהוציא מידי אחיו את הכהונה, בקנותו אותה ב־440 ככר כסף מידי אנטיוכוס. חוניו המודח הוגלה לסוריה, ושם נרצח בפונה ע"י הפקיד הסורי אנדרוניקוס.

יזון היה זה שבנה את בית־המשחק (הגימנסיון) הראשון בירושלים כדי להרגיל את הנוער העברי לאורח־חיים יוני. הוא שאף להפוך את ירושלים לעיר יונית.

אולם גם הוא הודח מהכהונה הגדולה ובמקומו בא מינילאוס, המנהיג הנוכחי של המתיוונים. (הוא היה זה ששיחד את אנדרוניקוס לרצוח את חוניו).

בגלות מצרים לא מצא יזון מהלכים לשאיפות ההתיוונות שלו, כי יהדות מצרים לאומית היא ברובה. גם חוניו הרביעי (בנו של הכהן הגדול שהוגלה ונרצח) התופס עמדה חשובה מאד במצרים עשה כמיטב יכולתו כדי לבודד את יזון דודו.

מתוך „צוואתו"

אלכסנדריה. לפני שבוע ימים נתפרסם כאן בעתון „גיאראתונה" מאמר מאת יזון, במאמר הזה המוקדש למלחמתו של יהודה המקבי, מתקיף יזון בחריפות את היהודים השואפים לעצמאות מדינית ולאומית. הוא מסתייג אף מיהדות אלכסנדריה אשר מגישה עזרה ללוחמים בארץ יהודה. יהודי אלכסנדריה בוגדים במולדתם במעשה זה. ומה עוד שמלכות התלמיים הנאורה מתירה להם לחיות על פי הפולחן הדתי שלהם. אלהי השמים אינו צמוד לירושלים דוקא. יש לכונן לו בית מקדש גם במצרים.

מאמר זה עורר צחוק רב בין היהודים. פעם ראשונה שהם שומעים על אמונתם שהיא „דת" שאינה קשורה בעם ובארץ. לכל המדבר על „דת־משה" שאינה דבוקה בעם ובארץ, מיעצים כאן לעיין בתורת משה גופא, ואם אין הוא עוד בקי בפירוש המלים כפשוטן, יכל הוא לעיין לפחות בתרגום השבעים...

תוכפלנה הכנסות התרומות מאלכסנדריה

התלהבות רבה אחזה ביהודי אלכסנדריה לשמע הידיעות על שחרור ירושלים, ואמש בשעה מאוחרת נערכו הפגנות שמחה בצורת תהלוכת־לפידים ברובע היהודי.

מנהיגי היהודים באלכסנדריה הכריזו בנאומיהם שבימים הקרובים תוגברנה התרומות לטובת בית־המקדש והצבא היהודי. המטרה היא: להכפיל את ההכנסות כדי לאפשר את שיפוצו המהיר של בית־המקדש וכדי לספק נשק נוסף לצבא החשמונאים.

המגדלור של אלכסנדריה

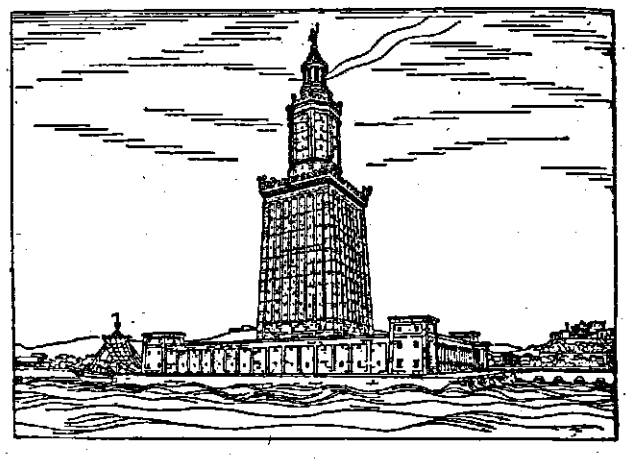

המגדלור על האי פארוס

אלכסנדריה היא כיום הנמל הגדול ביותר בים התיכון. האוכלוסיה היהודית באלכסנדריה מתקרבת במספרה לשתי חמישיות מאוכלוסית העיר בכללה.

הננו מביאים לפני קוראינו את תמונת המגדלור של אלכסנדריה, מגדלור ענקי שאין כמוהו בשום נמל אחר בעולם.

מגדלור זה נמצא על האי הקטן פארוס הסוגר את נמל אלכסנדריה ומגן עליו. האי קשור לעיר במיזחאבן.

המגדלור מתנשא לגובה של 36 קומות!